

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
ÖZEL EĞİTİM BİLİM DALI

BRANŞ ÖĞRETMENLERİNİN KAYNAŞTIRMA
UYGULAMALARINA YÖNELİK
GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

Ayşegül ÇETİNKOL SARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Zehra ATBAŞI

Konya 2019

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
ÖZEL EĞİTİM BİLİM DALI

BRANŞ ÖĞRETMENLERİNİN KAYNAŞTIRMA
UYGULAMALARINA YÖNELİK
GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

Ayşegül ÇETİNKOL SARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Zehra ATBAŞI

Konya 2019

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ayşegül ÇETİNKOL SARI
	Numarası	128306011001
	Ana Bilim Dalı	Özel Eğitim
	Bilim Dalı	Özel Eğitim
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tezin Adı	BRANŞ ÖĞRETMENLERİNİN KAYNAŞTIRMA UYGULAMALARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atf yapıldığını bildiririm.

13/06/2019

Ayşegül ÇETİNKOL SARI

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
--	---	---

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
--	---	---

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ayşegül ÇETİNKOL SARI
	Numarası	128306011001
	Ana Bilim Dalı	ÖZEL EĞİTİM
	Bilim Dalı	ÖZEL EĞİTİM
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	DR. ÖĞR. ÜYESİ ZEHRA ATBAŞI
	Tezin Adı	BRANŞ ÖĞRETMENLERİNİN KAYNAŞTIRMA UYGULAMALARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Branş Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi başlıklı bu çalışma 13/06/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	Ünvanı Adı Soyadı	İmza
Danışman	DR. ÖĞR. ÜYESİ ZEHRA ATBAŞI	
Jüri Üyesi	PROF. DR. HAKAN SARI	
Jüri Üyesi	DR. ÖĞR. ÜYESİ ÖMÜR GÜREL SELİMOĞLU	

ÖN SÖZ

Bu araştırma, branş öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. İlk bölümde problem durumu sunulmuş; amaç, önem, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar verilmiştir. İkinci bölümde kuramsal yapı ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde yöntem, dördüncü bölümde bulgular ve yorumlara, beşinci bölümde tartışmaya, son bölümde ise sonuçlar ve önerilere yer verilmiştir.

Mevcut çalışmanın hazırlanması ve tamamlanmasında bana yol gösteren ve aydınlatıcı değerlendirmelerde bulunan tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Zehra ATBAŞI'ya; yüksek lisans eğitimim boyunca yardım ve desteğini esirgemeyen değerli hocalarım Prof. Dr. Hakan SARI'ya, Doç. Dr. Selahattin Avşaroğlu'na, Dr. Öğr. Üyesi Yahya ÇIKILI'ya, Dr. Öğr. Üyesi Ahmet KURNAZ'a teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmamı yaptığım okuldaki yöneticilere ve araştırmamda yer alan öğretmenlere katkılarından dolayı çok teşekkür ederim. Yüksek Lisans çalışma sürecimde dualarını hiç eksik etmeyen canım annem Ümmühan ÇETİNKOL'a, seminer ve tez önerim boyunca benimle her türlü sıkıntıya katlanan manevi desteğini esirgemeyen canım ikizim Hatice ÇETİNKOL'a sevgili ağabeylerim Mehmet ve Mustafa ÇETİNKOL'a ve bugünlere gelmemde emeği büyük olan canım babam Durmuş ÇETİNKOL'a, ikinci ailem Süleyman ve Sultan SARI'ya desteklerinden dolayı çok teşekkür ederim. Tez çalışmam boyunca benimle aynı stresi yaşayan henüz doğmamış bebeğime, her türlü özveriyle beni destekleyen tezimin her aşamasında yardım ve motivasyonu ile yanımda olan sevgili eşim, yoldaşım Halil SARI'ya en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayşegül ÇETİNKOL SARI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ayşegül Çetinkol SARI
	Numarası	128306011001
	Ana Bilim Dalı	Özel Eğitim
	Bilim Dalı	Özel Eğitim
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Zehra ATBAŞI
	Tezin Adı	BRANŞ ÖĞRETMENLERİNİN KAYNAŞTIRMA UYGULAMALARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, ortaokulda çalışan branş öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşlerini belirlemektir. Araştırmanın örneklemini Konya İli Karatay ilçesinde bir ortaokulda çalışan dokuz farklı branşta öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri nitel veri toplama yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Bulgular içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir.

Araştırmanın bulguları incelendiğinde öğretmenler kaynaştırmayı akademik olarak akranlarından düşük seviyede olan öğrencilerin akranları ile aynı ortamda sosyalleşmesi olarak ifade etmiştir. Çalışmaya katılan öğretmenler kaynaştırma eğitiminin kaynaştırma öğrencisi açısından etkilerini sosyalleştiği için olumlu, seviyesine uygun eğitim alamadığı için olumsuz bulduklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenler kaynaştırma eğitiminin normal gelişim gösteren öğrenciler açısından etkilerini olumsuz bulmuştur. Araştırmada öğretmenler kaynaştırma eğitimini planlama ve uygulamada Rehberlik Araştırma Merkezi (RAM) ile iletişimin olumsuz olduğunu ifade etmiştir. Öğretmenlerin birçoğu sınıfta oturma düzeni ile ilgili değişiklik yaptığını, kaynaştırma öğrencisi için Bireyselleştirilmiş Eğitim Programını (BEP) kendisinin yaptığını belirtmiştir. Araştırmada öğretmenlerin birçoğu hedef seçerken öğrencinin düzeyine göre hareket ettiğini belirtmişlerdir. Araştırmada öğretmenler ailelerle yeterli iletişime sahip olmadıklarını ifade etmişlerdir. Çalışmada öğretmenlerin kaynaştırma öğrencisi ile problem yaşadığında sorunu çözmek için farklı kişilerle iletişime geçtikleri bulgulanmıştır. Öğretmenler kaynaştırma eğitiminin daha nitelikli olması için sınıf mevcutlarının azaltılması yönünde görüş belirtmişlerdir.

Araştırma sonucunda branş öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik olumsuz görüşlere sahip olduğu görülmektedir. Buna sebep olarak sınıf mevcutlarının fazlalığı ve kaynaştırma öğrencileri hakkında bilgi sahibi olmamaları söylenebilir. Bu nedenle öğretmenlere hizmetiçi eğitim ile kaynaştırma eğitimi hakkında bilgi verilmesi ve eğitim ortamlarının kaynaştırma eğitime yönelik düzenlenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma, Özel Eğitim, Branş Öğretmeni.

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ayşegül ÇETİNKOL SARI
	Numarası	128306011001
	Ana Bilim Dalı	Özel Eğitim
	Bilim Dalı	Özel Eğitim
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Zehra ATBAŞI
	Tezin İngilizce Adı	DETERMINATION OF OPINIONS OF BRANCH TEACHERS TOWARDS INTEGRATION PRACTICES

SUMMARY

The aim of this study is to determine the opinions of the branch teachers working in the secondary school about the integration practices. The sample of the study consisted of nine different branches working in a secondary school in Karatay, Konya. The data of the research were collected by using semi-structured interview technique.

When the findings of the study were examined, the teachers who participated in the research stated that the socialization of the students with their peers who are low as academically in the same environment is the frame of integration education. Teachers who participated in the study indicated that they found the effects of integration education positive as the students were socialized but they also found the effects negative as the students could not receive proper education according to their level. Teachers who participated in the study found negative effects of integration education for normal students. In the study, teachers declared that communication with (Guidance and Research Center) GRC was negative in planning and

implementation of integration education. Many of the teachers indicated that they had made changes in the seating arrangements in the classroom. Most of the teachers stated that they implemented the (Individualized Education Programme) IEP by themselves for the integration student. Most of the teachers pointed out that they acted in accordance with the level of the students in the process of choosing aims. In the study, teachers pointed out that they do not have sufficient communication with families. It was discovered that teachers had contact with different people to solve the problems when they had problems with the integration student. Teachers expressed their ideas in the direction of reducing class sizes in order to be more qualified in integration education.

As a result of the research, it is seen that branch teachers have negative opinions about integration students. Therefore, it can be said that they do not have any knowledge about the excess of class assets and the students of integration. For this reason, it is recommended that teachers should be informed about in-service training, integration education and educational environments and to be organized for integration education.

Keywords: Integration, Special Education, Branch Teacher

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	ii
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU.....	iii
ÖN SÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR.....	xii
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu.....	1
1.2.Araştırmanın Amacı.....	6
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Varsayımlar.....	8
1.5.Sınırlılıklar	8
1.6.Tanımlar.....	8
BÖLÜM II	10
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	10
2.1. En Az Sınırlandırılmış Eğitim Ortamı	10
2.2. Kaynaştırma Eğitimi	10
2.3. Kaynaştırma Eğitimi Uygulamaları	12
2.3.1. Tam Zamanlı Kaynaştırma	12
2.3.2. Yarı Zamanlı Kaynaştırma.....	13
2.4. Kaynaştırma Eğitiminin Amacı	14
2.5. Kaynaştırmada Eğitsel Uyarlamalar	16
2.6. Kaynaştırmada İşbirliğinin Önemi.....	16
2.7. Kaynaştırma Uygulamalarının Başarısını Etkileyen Faktörler	17
2.8. Türkiye'de Kaynaştırma Eğitimi.....	21
2.8.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	24
2.8.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	28
BÖLÜM III.....	32
YÖNTEM	32

3.1.Araştırmanın Modeli.....	32
3.2.Veri Toplama Tekniği.....	33
3.2.1. Veri Toplama Aracının Hazırlanması.....	33
3.2.2.Veri Toplama Aracının Uygulanması.....	35
3.3. Çalışma Grubu	35
3.4.Veri Analizi.....	38
3.5. Pilot Uygulama	39
BÖLÜM IV	41
BULGULAR.....	41
4.1. Kaynaştırmaya Yönelik Tanımlar.....	42
4.2. Kaynaştırma Eğitiminin Eğitim Öğretim Sürecinde Kaynaştırma Öğrencisi Açısından Etkileri	42
4.3. Kaynaştırma Eğitiminin Eğitim Öğretim Sürecinde Normal Gelişim Gösteren Öğrenciler Açısından Etkileri	44
4.4. Kaynaştırma Eğitimini Planlama ve Uygulama Sürecinde RAM İle İletişim	47
4.5. Sınıfta Kaynaştırma Öğrencileri İçin Yapılan Düzenlemeler.....	48
4.6. Kaynaştırma Öğrencisi İçin BEP Hazırlama Süreci	51
4.7. Öğrenciler İçin Amaç Belirleme Kriterleri.....	52
4.8. Kaynaştırma Öğrencilerinin Aileleriyle İletişim	54
4.9. Kaynaştırma Öğrencisi İle Problem Yaşandığında Kullanılan Çözüm Yöntemleri	57
4.10. Mevcut Kaynaştırma Eğitiminin Daha Nitelikli Olması İçin Yapılması Gerekenler.....	60
BÖLÜM V	64
TARTIŞMA.....	64
BÖLÜM VI.....	69
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	69
6.1.Sonuç	69
6.2.Öneriler	72
6.2.1.Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	72
6.2.2.İleride Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	73
KAYNAKÇA.....	74

EKLER.....	80
EK 1 - Milli Eğitim İzin Formu	80
EK 2 - Öğretmen Görüşme Formu	81
EK 3- Özgeçmiş.....	83

KISALTMALAR

BEP : Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

RAM : Rehberlik Araştırma Merkezi

KKTC : Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 3.1. Uzman görüşü alınmadan önce görüşme soruları	34
Tablo 3.2. Uzman görüşü alındıktan sonra sorularda yapılan düzenlemeler	35
Tablo 3.3. Katılımcı Kod Listesi	36
Tablo 3.4. Katılımcıların Demografik Bilgilerinin Dağılımı	37
Tablo 3.5. Ana Temalar	39
Tablo 4.1. Ana Temalar	41
Tablo 4.2. Kaynaştırma Eğitiminin Eğitim Öğretim Sürecinde Kaynaştırma Öğrencisi Açısından Etkileri Temasıyla İlgili Alt Temalar	42
Tablo 4.3. Kaynaştırma Eğitiminin Eğitim Öğretim Sürecinde Normal Gelişim Gösteren Öğrenciler Açısından Etkileri	44
Tablo 4.4. Kaynaştırma Eğitimini Planlama ve Uygulama Sürecinde Ram İle İletişimle İlgili Alt Temalar	47
Tablo 4.5. Sınıfta Kaynaştırma Öğrencileri İçin Yapılan Düzenlemeler İle İlgili Temalar	48
Tablo 4.6. Kaynaştırma Öğrencisi İçin BEP Hazırlama Süreci İle İlgili Alt Temalar	51
Tablo 4.7. Öğrenciler İçin Amaç Belirleme Kriterleri Temasıyla İlgili Alt Temalar	52
Tablo 4.8. Kaynaştırma Öğrencilerinin Aileleriyle İletişim İle İlgili Alt Temalar	54
Tablo 4.9. Kaynaştırma Öğrencisi İle Problem Yaşandığında Kullanılan Çözüm Yöntemleri İle İlgili Alt Temalar	57
Tablo 4.10. Mevcut Kaynaştırma Eğitiminin Daha Nitelikli Olması İçin Yapılması Gerekenler İle İlgili Alt Temalar	60

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi ve araştırmanın sınırlılıkları ele alınmıştır.

1.1.Problem Durumu

Eğitim bireylerin toplumsal uyumunu sağlayan en temel unsurdur (Kargın, 2007). Bireylerin toplumsal yapıya ayak uydurabilmesi için eğitim alması gerekmektedir. Eğitimin birçok tanımı olmakla birlikte genel olarak eğitim bireylerin davranışlarında kalıcı istendik davranışları ortaya koyma süreci olarak tanımlanmaktadır (Demirel, 1987). Eğitim aynı zamanda sosyalleşmenin bir parçasıdır ve bireyin topluma kazandırılmasında önemli bir unsur olarak görülmektedir (Varış, 1991).

Toplumu oluşturan her bireyin eğitim hakkı vardır ve buna bağlı olarak eğitimde fırsat eşitliği kavramı ortaya çıkmıştır. Fırsat eşitliği kavramı aynı eğitim ortamını paylaşan bireylerin yetenekli ve yeteneksiz olarak ayırım yapılmaksızın eğitim hizmetlerinden aynı oranda yararlanma hakkına sahip olma durumudur (Tezcan, 1994).

Her birey kendine özgü, bilişsel, duyuşsal ve fiziksel özelliklere sahiptir. Bu farklı özellikteki bireylerin potansiyelleri doğrultusunda eğitim olanaklarından faydalanmaları gerekmektedir. Günümüz eğitim ortamlarında öğretmenler farklı özelliklere sahip öğrencilerle karşılaşmaktadırlar. Her bireyin kendine has öğrenme hızı ve öğrenme yetisi olduğu düşünülmekte ve bireysel farklılıkların diğerlerine oranla fazla olması özel eğitim ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır (Kırcaali-İftar,1998). Bireysel farklılıklar özel gereksinimli öğrencilerde daha fazla ön plana çıkmaktadır. Bu durum, özel gereksinimli öğrenciler için özel eğitim hizmetlerinin daha etkin ve verimli sunulmasını zorunlu kılmaktadır. Buna bağlı olarak özel eğitime yönelik birçok araştırma yapılmış ve kapsamlı tanımlara yer verilmiştir. Genel anlamda özel eğitim: “Bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireylerin eğitim ve sosyal

ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiş eğitim programları ve özel olarak yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda sürdürülen eğitimi ifade eder” (MEB, 2018:2).

Özel eğitim hizmetlerinden kaynaştırma eğitimi uygulamaları, özel gereksinimli öğrenciler için en çok tercih edilen eğitim modellerinden bir tanesidir. Kaynaştırma eğitiminde ğrenci aynı eğitim ortamında normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte eğitim alabilmektedir. Kaynaştırma eğitimi özel gereksinimli öğrencinin akademik ve sosyal açıdan gelişimlerine büyük oranda katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda “Kaynaştırma yoluyla eğitim; özel eğitime ihtiyaı olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan akranları ile birlikte resm ve özel; okul öncesi, ilköğretim, orta ğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eğitim uygulamalarıdır” şeklinde tanımlanmıştır (zdemir, 2010: 9).

Özel eğitim genel eğitim ortamlarında kaynaştırma eğitimiyle sunulmakta ve bireysel farklılıklar dikkate alınarak yapılmaktadır. Özel eğitim uygulamalarından kaynaştırma uygulamasının en çok uygulanan şekli olan tam zamanlı kaynaştırma en genel anlamıyla “Tam zamanlı kaynaştırma, yetersizlikten etkilenmiş öğrencilerin normal gelişim gösteren yaşıtları ile beraber yaygın eğitim kurumlarında aynı sınıflarda ve normal sınıf öğretmenleriyle eğitim gördükleri bir eğitimidir. Tam zamanlı kaynaştırma eğitiminde önemli olan özel gereksinimli öğrencilerin tam gün boyunca normal gelişim akranları ile eğitim almasından yanadır” (Tabaklar, 2017: 8).

Kaynaştırma çeşitlerinden yarı zamanlı kaynaştırma uygulaması ülkemizde çok fazla tercih edilmese de bilinen en kapsamlı tanımıyla “zel gereksinimli öğrencilerin sosyal uyumu ön planda tutan, akranlarıyla ortak faaliyet içinde olabileceği derslerde bir arada oldukları diğer akademik başarı gerektiren daha st düzey bilgilerin yer aldığı konularda uzmanlarca farklı bir yerde verilen ğretim yöntemidir” (Kaya, 2016, s.9).

Özel gereksinimli öğrencilerin eğitimleri normal gelişim gösteren öğrencilere kıyasla daha fazla bireysellik gerektirir. Günümüzde ilgili yasalarımızın gereği

olarak her okul bünyesinde özel eğitim sınıfları ve kaynaştırma öğrencileri bulunmaktadır. Bunun için her tür derece ve kademedeki eğitim ortamında çalışan öğretmenlerimizin özel eğitime yönelik gerek lisans düzeyinde gerekse hizmet içi eğitim faaliyetleri ile özel gereksinimli öğrencilere yönelik eğitim öğretimi planlama ve uygulama yönünde yeterli donanıma sahip olmaları sağlanmalıdır. Bu yeterliliği sağlama durumu öğretmen yetiştirme konusunu gündeme getirmektedir. “Öğretmen yetiştirme, çok boyutlu ve kapsamlı bir konudur. Öğretmen adaylarının seçimi, uygulama (staj) dönemi ve bu dönemdeki izleme-değerlendirme çalışmaları, hizmet içi eğitim gibi konular, tümüyle öğretmen yetiştirme kavramı içine girer” (Kavcar, 2002: 1). Özel eğitim hizmetlerinin başarılı olabilmesi için kaynaştırma öğrencisine eğitim verecek öğretmenlerin özel gereksinimli bireylere yönelik eğitim almaları gereklidir. Ülkemizde öğretmenlerin birçoğu lisans düzeyinde özel eğitimle ilgili eğitim almadan öğretmenliğe başlamaktadır. Bu durum kaynaştırma eğitiminin başarısını olumsuz yönde etkilemektedir. Öğretmenlerin hizmetiçi eğitim faaliyetlerine alınması ve eksikliklerinin giderilmesi ile bu açık kapatılabilir. Özel eğitime hakim olan bir öğretmen özel gereksinimli öğrencinin topluma uyumu ve sosyalleşmesi adına etkin bir eğitim ortamı oluşturabilir. Özel gereksinimli öğrencinin bireysel ihtiyaçları karşılandığında sınıf içi uyumu sağlanmış olup bağımsız bir birey olarak topluma kazanımı sağlanabilmektedir.

Günümüzde kaynaştırma eğitimi alan öğrenci sayılarındaki artış ve eğitim sınıflarının özel eğitim konusundaki donanım eksikliği özel gereksinimli öğrenciler ve öğretmenler açısından eğitim fırsatı konusunda problemler oluşturmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli çocuklara genel eğitim sınıflarında eğitim sunması, karşılaşılan problemlerin çözülmesi konusunda sınıf öğretmenlerine ekstra yükler getirmekte ve buna ek olarak diğer yandan öğretmen yetiştirme programlarında özel eğitim içerikli derslerin bulunmaması nitelik olarak verimli ders işlenememesi hususunda öğretmenlere problem oluşturmaktadır (Kaya, 2013).

Kaynaştırma eğitiminin daha başarılı olması için özel gereksinimli öğrenciye eğitim verecek öğretmenlerin mesleki olarak yeterli eğitsel donanıma sahip olması gerekmektedir. Öğretmenlerin özel gereksinimli öğrenci için eğitim ortamlarında her türlü eğitsel ve öğretimsel düzenlemeyi yapması, kaynaştırmanın başarısını

arttırmaya yönelik tedbirler alması, etkili bir eğitim ortamı oluşturmakta ve kaynaştırma eğitimini daha nitelikli hale getirmektedir. “Bir okulun iyi olabilmesi de büyük ölçüde öğretmenler tarafından verilen eğitimin kalitesine bağlıdır. Öğretmenin mesleki açıdan yeterlilik düzeyi sunacağı eğitimin kalitesinin önemli bir belirleyicisi olarak düşünülebilir. Öğretmenin iyi olması onun hem hizmet öncesinde iyi yetiştirilmesi, hem de hizmet içinde kendisini geliştirecek olanaklardan yararlanmasını sağlamakla olasıdır” (Seferoğlu, 2004: 42). Özel gereksinimli öğrenciye eğitim verecek olan öğretmenlerin de gerek lisans düzeyinde gerekse hizmetiçi eğitim faaliyetleri ile kaynaştırma öğrencisi ve kaynaştırma öğrencisine verilecek eğitim öğretim programı için donanımlı hale gelecek şekilde eğitilmeleri gerekmektedir.

Öğretmenlik alan bilgisi ve pedagojik eğitim ile bir arada yapılacak eğitimle özel eğitim öğretmenliği daha nitelikli bir meslek haline gelmektedir. Bunun için alanda çalışacak öğretmenlerin mesleki yeterliği kazanmış kişilerden oluşması gerekmektedir. Ülkemizde halen görevde bulunan birçok öğretmenin, öğretmen adayı olarak iyi bir eğitim almadıkları gibi öğretmen yetiştiren bir kurumdan mezun olmadıkları da görülmektedir. Bu da mesleki eğitimin eksikliğini ortaya çıkarmaktadır. (Seferoğlu, 2004: 42).

Kaynaştırmaya yönelik 1983 yılı öncesinde mevcut bir çalışma bulunmamaktadır ve kaynaştırma uygulamaları bir yasa ile başlatılmış, herhangi bir uzman görüşü alınmaksızın programın uygulamaya konulduğu, uygun koşulların yeterince sağlanamadığı yaklaşık 25 yıllık bir süreci kapsamaktadır (Sucuoğlu, 2004). Kaynaştırma eğitiminin sağlıklı bir şekilde uygulanması için gerekli araştırmaların yapılması, öğretmenlere üniversitelerde yeterince alan bilgisi sunulması, müfredatın koşullara göre düzenlenmesi gerekmektedir. Aksi takdirde bu değerlendirmelerin yapılmaması kaynaştırma uygulamalarından ziyade eğitim uygulamalarını içeren bir program sürecini oluşturur (Babacan, 2014).

Sucuoğlu (2004:16) kaynaştırma ile ilgili Türkiye’de yapılan araştırmaları 1980-2005 yılları arasındaki süreci dikkate alarak gruplama oluşturarak yapmıştır. Bu yapılan araştırmaları konuları itibariyle dört ana başlık altında toplamıştır: “1.Kaynaştırma kavramı, ilkeler, sonuçlar ve kaynaştırma hakkında genel bilgi,

2.Kaynaştırmaya ve engelli çocuklara /bireylere ilişkin tutum, görüş, bilgi, bakış açısı ile ilgili yayınlar, 3.Kaynaştırma uygulamalarına katılan öğrencilerin özellikleri ve 4. Diğer yayınlar”. Araştırma sonucunda 1980-2005 yıllarında yayınlanan çalışmalarda kaynaştırma uygulamaları ve sorunlarının sorgulandığı bulgulanmıştır.

Güzel (2014) tarafından yapılan başka bir çalışma ise ‘Kaynaştırma Öğrencisi Olan İlköğretim Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Yaşadıkları Sorunlar (Beykoz İlçesi Örneği)’nde farklı engel gruplarına yönelik sınıf öğretmenlerinin yaşadığı sorunları ortaya koymaya yöneliktir. Çalışma sonunda, kaynaştırmaya yönelik sınıfların kalabalık olması, okulun fiziki yapısı, kaynaştırma öğrencilerinin sınıflara eşit dağıtılmadığı gibi olumsuzluklar olduğuna yönelik bulgulara ulaşılmıştır.

Öz Güneş (2016) tarafından ise ‘Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitiminde Yaşanan Sorunlara İlişkin Görüşleri’ isimli bir çalışma yapılmıştır. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik çok fazla bilgi sahibi olmadıkları ve kaynaştırmaya yönelik görüşlerinin olumsuz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Duran Düşünür (2018) tarafından ‘İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri’ ne yönelik yaptığı araştırmada öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine yönelik eğilimlerinin olumlu yönde olduğunu, öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerinin sınıf içindeki disiplin sorunlarına yönelik katılımının yüksek olduğunu, normal gelişim gösteren öğrencilerin kaynaştırma eğitiminden olumsuz etkilendiği konusunda ise öğretmen katılımının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan bu çalışmalar incelendiğinde ülkemizde yapılan araştırmaların birçoğu kaynaştırma eğitimi uygulamaları esnasında yaşanan sorunlar üzerine yoğunlaşmış durumdadır. Araştırma sonuçları karşılaştırıldığında, özel gereksinimli öğrencinin bireysel özelliklerine yönelik bilgi eksikliği, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimini uygulama konusunda yeterli eğitimlerinin olmadığı ve ebeveynlerin özel gereksinimli öğrencinin yasal haklarına ilişkin bilgi sahibi olmadığı gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Yapılan araştırmaların sonuçları karşılaştırıldığında öğretmenlerin birçoğu kaynaştırma eğitiminin uygulanmasındaki sorunların nedeni olarak sınıf mevcudu ve okulun fiziksel şartlarının uygun

olmamasını gerekçe olarak göstermişlerdir. Alanda yapılan araştırmalar genellikle var olan sorunların tek branş üzerinden araştırılmasına yöneliktir. Bu çalışmadaki amaç ortaokulda çalışan farklı branş ğretmenlerinin görüş ve nerileri alınarak farklı alanlarda yapılan uygulamalar ve yaşanan sorunları ve nerileri ortaya koymaktır.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, sınıfında kaynaştırma ğrencisi bulunan branş ğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüş ve önerilerini ortaya koymaktır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

- 1) Kaynaştırma eğitiminin özel gereksinimli öğrenciye katkılarına yönelik görüşleri nelerdir?
- 2) Kaynaştırma eğitiminin normal gelişim gösteren öğrencilere katkılarına yönelik görüşleri nelerdir?
- 3) Kaynaştırma eğitiminde Rehberlik Araştırma Merkezi (RAM) ile işbirliğine yönelik görüşleri nelerdir?
- 4) Kaynaştırma ğrencisi için sınıflarda ve okullarda ne tür düzenlemeler yapılmaktadır?
- 5) Kaynaştırma ğrencisi için Bireysel Eğitim Planı (BEP) hazırlama sürecine yönelik görüşleri nelerdir ?
- 6) Kaynaştırma ğrencilerinin aileleriyle iletişim düzeyine yönelik görüşleri nelerdir ?

1.3. Araştırmanın nemi

Özel eğitime ihtiyaı olan öğrencilerin eğitim ortamlarında normal gelişim gösteren öğrencilerle birlikte eşit eğitim fırsatlarına sahip olması önemli bir gerçektir. Toplum içerisinde kaynaştırma eğitimine ihtiyaç duyan özel eğitim öğrencilerine gereken önem verilmemektedir (Kargın, 2004). Dolayısıyla bu tür öğrencilerin topluma kazandırılması ve eğitim ortamlarından maksimum derecede faydalanması yadsınamaz bir gerçektir. Kaynaştırma ğrencilerinin normal gelişim

gösteren öğrencilerle aynı eğitim ortamında eğitim almaları her iki grubunda birbirinden faydalanmaları konusunda önem arz etmektedir. Öğretmenlere kaynaştırma eğitiminin kalitesinin artırılması konusunda önemli görevler düşmektedir. Öğretmenlerin yeterli donanıma sahip olması, kaynaştırma öğrencilerinin eğitim sürecine dâhil edilmeleri, etkin ve kaliteli eğitim ortamlarının oluşmasına katkıları sunmaktadır.

Kaynaştırma eğitimi günümüzde bütün öğretim kademelerinde uygulanmaktadır. Ortaokullarda her ders için farklı branş öğretmeni eğitilmektedir. Bu kademelerde kaynaştırma eğitiminin başarılı olabilmesi için branş öğretmenlerinin kaynaştırma eğitime yönelik gerekli bilgi ve donanıma sahip olması gerekmektedir. Kaynaştırma eğitime ihtiyacı olan bireylerin yeterli donanıma sahip öğretmenler tarafından eğitime tabi tutulmaları, öğrencilerin kendilerini yeterli hissetmelerine ve başarıya duygusunu tatmalarına olanak sağlamaktadır (Kern, 2006). Alanyazın incelendiğinde kaynaştırma uygulamalarına yönelik sınıf ve okulöncesi öğretmenlerinin sorunları ve görüşlerine yönelik araştırmalar (Babacan, 2014; Dalğar, 2011; Demir, 2014; Duran Düşünür, 2018; Özdemir, 2010; Yılmaz, 2015) daha fazla ön plana çıkmaktadır. Yapılan araştırmaların tek bir branşa yönelik araştırmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Ortaokul kademesinde çalışan farklı branş öğretmenlerinin kaynaştırmaya yönelik görüşlerine yönelik araştırmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir (Kanat, 2015; Kaya, 2016; Sönmez, 2017). Bu nedenle ortaokulda çalışan farklı branş öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüş ve önerilerini almak kaynaştırma uygulamalarının niteliğini artırma konusunda alana katkı sağlayacağına inanılmaktadır. Branş öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamaları hakkında yeterli donanıma sahip olmaması kaynaştırma uygulamalarının başarısını etkilemektedir. Branş öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşlerinin belirlenmesinin etkili bir kaynaştırma eğitimi için önemli olacağına inanılmaktadır. Çünkü sağlanacak hizmet içi eğitimler ve öğretmen yetiştirmede dikkat edilmesi gereken konulara karar verebilmek için alanda yaşanan sorunları bilmek ve öğretmenlerin önerilerini dikkate almak başarılı kaynaştırma uygulamaları için önemlidir.

1.4. Varsayımlar

Çalışma grubundaki branş öğretmenlerinin yapılan görüşmelerde sorulan soruları objektif bir biçimde cevaplandıkları varsayılmaktadır.

1.5.Sınırlılıklar

Mevcut araştırma;

1) Zaman olarak 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılı ile sınırlıdır.

2) Araştırmanın örnekleme Konya İli Karatay ilçesinde bir ortaokulda görev yapan 9 farklı branşa sahip öğretmenle sınırlıdır.

3) Araştırma, açık uçlu sorulardan oluşan öğretmen görüşme formundaki sorularla sınırlıdır.

4) Çalışma öğretmenlerin görüşme formunda bulunan açık uçlu sorulara verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.

Bu yüzden araştırmanın sonuçları bu sınırlılıklar içerisinde yorumlanmalıdır.

1.6.Tanımlar

Özel Eğitim: Bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiş eğitim programları ve özel olarak yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda sürdürülen eğitimi ifade eder (MEB, 2018).

Kaynaştırma Eğitimi: Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedeki diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmelerini sağlamak amacıyla bu bireylere destek eğitim hizmetleri de sunularak akranlarıyla birlikte tam zamanlı ya da özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak verilen eğitim hizmetleridir (MEB, 2018).

Tam Zamanlı Kaynaştırma: Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler, kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerini, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte aynı sınıfta tam zamanlı olarak sürdürmeleridir (Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları Genelgesi, 2017).

Yarı Zamanlı Kaynaştırma: Yarı zamanlı kaynaştırma uygulamaları, öğrencilerin yetersizliği olmayan akranlarıyla bazı derslere aynı sınıfta ya da ders dışı etkinliklere birlikte katılmaları yoluyla yapılmasıdır (Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları Genelgesi, 2017).

Branş Öğretmeni: Bir konu alanında uzmanlaşan ve bu konu alanında öğrencilere rehberlik eden eğitimcidir (Hewitt, 1999).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın kuramsal boyutu ve konu ile ilgili yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. En Az Sınırlandırılmış Eğitim Ortamı

En az sınırlandırılmış eğitim ortamı ülkemizde 2006 yılında çıkmış olan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde "özel eğitime ihtiyacı olan bireyin; toplumla bütünleşmesini sağlamaya yönelik sosyal, öz bakım, dil ve iletişim alanlarındaki davranışlar ile düzeyine uygun akademik ve mesleki bilgi ve becerileri kazandırmak amacıyla destek eğitim hizmetlerinin de verildiği ve mümkün olduğunca yetersizliği olmayan akranlarıyla bir arada olmasını sağlayan en uygun eğitim ortamı" olarak tanımlanmıştır. Bu tanım kapsamında bakıldığında en az sınırlandırıcı eğitim ortamı ve tam zamanlı kaynaştırma eğitimi birbirine karıştırılmaması gereken kavramlardır.

Tam zamanlı kaynaştırmadaki hedef, özel gereksinimli öğrencilerin okulların eğitim felsefesini uygulamalar çerçevesinde genel eğitim ortamında sunmaktır (Melekoğlu, 2018). Kaynaştırma eğitimi bağlamında "en az kısıtlayıcı eğitim ortamı" özel gereksinimli öğrencilerin normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte mevcut şartları paylaşarak, kendi kişisel özelliklerini geliştirip istenilen seviyelere getirebildiği en üst düzey faydalanma ortamı olarak tanımlanabilir (Batu ve Kırcaali-İftar, 2005). Başka bir ifadeyle, "En az kısıtlayıcı eğitim ortamı" özel gereksinimli öğrencilerin normal gelişim gösteren akranlarıyla kaynaştırma eğitimi kapsamında sosyal ilişki düzeylerinin artırılması ve sosyal ortamlardaki uyumlarının desteklenmesi olarak tanımlanabilir (Eren, 2012).

2.2. Kaynaştırma Eğitimi

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin normal gelişim gösteren öğrencilerle bir arada eğitim almaları birbirileriyle iletişimlerinin geliştirilmesinde, öğrenme ortamına uyum sağlamalarında, kendilerini daha iyi ifade edebilmelerinde ve normal gelişim gösteren bir birey gibi hareket etmelerinde kaynaştırma önemli bir rol

oyunmaktadır (Sönmez, 2017). Kaynaştırma, özel eğitime ihtiyacı olan bireylere özel eğitim desteği sağlanarak onların gelişimleri sürecinde sınıf içerisinde akranlarıyla birlikte eğitilmeleri anlamına gelmektedir. Özel eğitim desteği olmayan kaynaştırma eğitiminin var olması düşünülemez (Kargın, 2004).

Kaynaştırma eğitim uygulamaları Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde "Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedede diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmelerini sağlamak amacıyla bu bireylere destek eğitim hizmetleri de sunulurken akranlarıyla birlikte tam zamanlı ya da özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak verilen eğitim" olarak ifade edilmiştir (MEB, 2018b). Kaynaştırma eğitimi önemi gün geçtikçe daha çok anlaşılan ve hakkında araştırmaların arttığı bir konu haline gelmiştir. Kaynaştırma eğitiminin tanımını birçok bilim adamı farklı şekillerde yorumlamıştır. Genel anlamda kaynaştırma eğitimi özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin belirli bir süre diliminde ve akran gruplarıyla bir arada mevcut koşulları paylaşarak öğrenme sürecine dâhil edilmeleri olarak tanımlanabilir (Özkuloğlu, 2015).

Özel gereksinime ihtiyacı olan çocukların normal gelişim gösteren çocuklarla bir arada eğitim sürecini paylaşmaları, birbiriyle olan iletişim becerilerine ve sosyal paylaşımında bulunmalarına büyük oranda olanak sağlamaktadır (Sarı, 2003). Bireysel farklılıkların göz önüne alındığı bu tür eğitim ortamlarında sınıfta gerçekleşen aktivitelere katılım oranı artar ve bireyler bu aktiviteleri saygı ortamında sürdürürler (Gün Şahin ve Gürbüz, 2016).

Kaynaştırma eğitiminin yaygınlaşması özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin normal gelişim gösteren öğrencilerle birlikte eğitim durumlarının paylaşılması çerçevesinde ele alınmakta ve bu tanıma bağlı olarak farklı kaynaklarda çeşitli tanımlara da rastlanmaktadır (Demir, 2014). Kaynaştırma eğitimi, destek eğitim hizmetlerinin özel ve resmi okulların her kademesinde özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte mevcut şartları paylaşmasıdır (Özdemir, 2010). Kaynaştırma eğitimine ihtiyaç duyan öğrencileri soyutlamak yerine onları normal gelişim gösteren öğrencilerle etkileşim halinde buldurmanın sosyalleşmeleri açısından onlara önemli katkılar sağladığı

gözlenmektedir. Özel gereksinime ihtiyaç duyan öğrenciler öğrenme açıklarını normal gelişim gösteren öğrencileri gözlemleyerek, kendilerindeki gereksinimleri belirleyerek öğrenme açıklarını kapatma fırsatına sahip olurlar (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

2.3. Kaynaştırma Eğitimi Uygulamaları

Kaynaştırma eğitimi uygulamalarının önemi gün geçtikçe artmaktadır. “En az kısıtlayıcı eğitim ortamı” ilkesi kaynaştırma eğitiminin en temel unsurlarından birisidir ve bu amaçla özel gereksinime ihtiyacı olan bireylerin normal gelişim gösteren öğrencilerle üst düzeyde paylaşım sağlanması ve birlikte eğitim ortamlarında olabildiğince çok bulunmalarını hedeflemektedir (Saraç ve Çolak, 2012). İki tür kaynaştırma eğitimi uygulaması görülmektedir. Bunlar tam zamanlı ve yarı zamanlı olmak üzere iki kategoride incelenmektedir.

2.3.1. Tam Zamanlı Kaynaştırma

Tam zamanlı kaynaştırma “özel eğitime gereksinimi olan öğrencinin normal okulda akranlarının devam ettiği normal sınıfta eğitim gereksinimlerinin tam gün boyunca en üst düzeyde sınıfın öğretmeni/öğretmenleri tarafından karşılandığı ve normal akranlarıyla en fazla bir arada bulunduğu eğitim uygulamasıdır” (Güleryüz, 2009: 12).

‘Özel gereksinimli öğrenci tüm gün boyunca akranlarıyla normal sınıfta eğitimine devam eder. Öğretimi uyarlama, problem davranışlarla başa çıkma ve öğrencinin sınıfa kabulünü artırma konularında özel eğitim danışmanı öğretmene danışmanlık yapar ve materyalleri öğrencinin gereksinimlerini göz önünde bulundurarak nasıl düzenleyeceği, öğrenciye nasıl uyarlayacağı konularında yardımcı olur’ (Sönmez, 2017: 11). ‘Tam Zamanlı Kaynaştırma özel gereksinimli öğrencinin normal eğitim sınıflarına yerleştirilerek normal sınıf ortamında, normal sınıf öğretmeninden bireysel özellikleri dikkate alınarak eğitim görmesidir. Tam zamanlı kaynaştırma uygulamalarına bazı araştırmacılar tarafından bütünleştirme (inclusion) adı da verilmektedir’(Cankaya, 2010: 26).

“Tam zamanlı kaynaştırmada öğrencinin kaydı normal sınıftadır ve öğrenci tüm gün boyunca normal sınıfta, normal sınıf öğretmeninden eğitim alır. Sınıf öğretmeni, öğrencinin sınıftaki tüm gereksinimlerini karşılamakla sorumludur. Tam zamanlı kaynaştırma uygulanan sınıflarda bireyselleştirilmiş eğitim programları kullanılmalıdır ve ortamda gerekli fiziksel düzenleme yapılmalıdır” (Özdemir, 2010: 37). “Tam zamanlı kaynaştırma, yetersizlikten etkilenmiş öğrencilerin normal gelişim gösteren yaşlıları ile beraber yaygın eğitim kurumlarında aynı sınıflarda ve sınıf öğretmenleriyle eğitim gördükleri bir eğitimidir. Tam zamanlı kaynaştırma eğitiminde önemli olan özel gereksinimli öğrencilerin tam gün boyunca normal gelişim gösteren akranları ile eğitim almasından yanadır” (Tabaklar, 2017: 8).

2.3.2. Yarı Zamanlı Kaynaştırma

“Yarı zamanlı kaynaştırma uygulamaları, öğrencilerin bazı derslere yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta ya da ders dışı etkinliklere birlikte katılmaları yoluyla yapılır” (Alver, Bozgeyikli ve Işıklar, 2011: 156). Kaynaştırma eğitimi akademik başarısında düşük olan öğrencilere daha çok yeterli ve uyumlu olduğu derslerde destek sağlanmasını içeren bir eğitim türüdür (Kırcaali İftar, 1998). “Yarı zamanlı kaynaştırma eğitimi uygulamasında özel gereksinimli öğrenci özel eğitim sınıfına yerleştirilmekte ancak bireysel özellikleri doğrultusunda başarılı olabileceği derslerde ya da etkinliklerde normal sınıflarda eğitim görmektedir” (Cankaya, 2010: 30).

Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nde “Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademede diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmelerini sağlamak amacıyla bu bireylere destek eğitim hizmetleri de sunularak akranlarıyla birlikte tam zamanlı ya da özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak verilen eğitim” olarak ifade edilmiştir (MEB, 2018b).

“Yarı zamanlı kaynaştırmada öncelikle bilinmesi gereken, hedefin kaynaştırma çerçevesi içerisinde mümkün olduğunca, yetersizlikten etkilenmiş bireyin normal gelişim gösteren akranları ile aynı ortamı paylaşması üzerine kuruludur. Kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimli çocuklar için bir yerleştirme stratejisi

değildir. Kaynaştırma, arkadaş, okul ya da mahalle grubu gibi bir topluluğa ait olmakla ilgilidir” (Şahin, 2017: 19).“Özel gereksinimli öğrencilerin sosyal uyumu ön planda tutan, akranlarıyla ortak faaliyet içinde olabileceği derslerde bir arada oldukları diğer akademik başarı gerektiren daha üst düzey bilgilerin yer aldığı konularda uzmanlarca farklı bir yerde verilen öğretim yöntemidir” (Kaya, 2016: 9).

2.4. Kaynaştırma Eğitiminin Amacı

Kaynaştırma eğitiminin amacı özel gereksinime ihtiyacı olan öğrencinin ilgi, yetenek ve becerilerini dikkate alarak sosyal bir çevre içerisinde uygun kabul edilen davranışları ve toplum içerisinde beklenen eylemleri edinmelerini sağlamaktır (MEB, 2010). Kaynaştırmanın başarılı olabilmesi için özel gereksinimli öğrenci mümkün olduğunca akranları ile aynı eğitim ortamında bir arada bulunmalı sosyal çevresinden yoksun bırakılmamalıdır (Ainscow, 2005).

Kaynaştırma eğitiminin asıl amacı özel gereksinime ihtiyaç duyan bireylerin normal gelişim gösteren bireylerle bir arada özel eğitim öğretmeni desteğiyle sosyal bir sürece dâhil edilmesini kapsamaktadır (Sarı, 2005). Bu süreç sadece özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin gelişimini sağlamakla kalmayıp, normal gelişim gösteren bireylerin de sosyal öğrenme bağlamında özel eğitime ihtiyacı olan bireylerden birçok yetenek ve özellikleri konusunda bilgi sahibi olmalarıdır (Batu ve Kırcaali İftar, 2005). Kaynaştırma sayesinde bireyler bir bütünlük içerisinde günlük hayatlarında faydalanabilecekleri becerileri öğrenebilecekleri sosyal ağlar kurar ve bu sosyal ağların gelişmesi her iki taraf için olumlu gelişmeleri beraberinde getirir (Clarke ve Braun, 2013).

Kaynaştırmaya ihtiyaç duyan bireylerin kendi yetenekleri konusunda öğretmenler tarafından bilgilendirilmesi ve sosyal yaşama katılmalarının sağlanması kaynaştırma eğitiminin vazgeçilmez unsurlarından birini oluşturmaktadır. Bu yüzden özel eğitime ihtiyacı olan bireylerde yetenekleri konusunda farkındalık oluşturmak hayata yaklaşım tarzlarında olumlu sonuçlar elde etmelerine sebep olmaktadır (Atıcı, 2014). Kaynaştırma eğitiminin başarılı olması için sadece genel eğitim veren öğretmenlerin değil özel eğitim alanındaki öğretmenlerin de kaynaştırmaya yönelik olumlu tutumlar içerisinde olması gerektiği önemli bir gerçektir (Kern, 2006).

Ainscow (2005) özel eğitime ihtiyacı olan ve normal gelişim gösteren öğrencilerin aynı eğitim ortamında aynı müfredata tabii tutulmasının genel eğitim akışını bozabileceğini ve öğretmenler açısından zorluk çıkaracağını belirtmiş, özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin ihtiyaçlarının iyi bir şekilde belirlenmesi gerektiğinin altını çizmiştir. Ayrıca, kaynaştırma eğitiminin özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin sınıf içerisinde fiziksel olarak bulunduğu anlamı taşımadığını, durum ve şartların en iyi şekilde öğrencilerin seviyelerine uygun bir nitelikte uyarlanması gerektiği fikrini vurgulamıştır

Çağdaş kavramlar özel eğitime ihtiyacı olan öğrencileri sosyal çevreden ayırtmak yerine onların sosyal çevreye katılmaları konusunda bir yaklaşım benimsemiştir (Dalğar, 2011). Bu yaklaşımın savunucuları özel eğitime ihtiyacı olan öğrencileri okul ortamında düzenli bir şekilde eğitildikleri takdirde daha hızlı, kolay ve ilerleyebileceklerini savunmuşlardır (Kovačević ve Maćešić-Petrović, 2012). Bu bağlamda örgün eğitim veren okullar bütün eğitim gören çocuklara göre eğitim ve öğretim niteliklerini uyarlamaları gerekmekte, bütün öğretmenlerin sadece normal gelişim gösteren öğrencilere değil, özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin gereksinimlerini karşılayacak şekilde de donanıma sahip olmalarının da önemini vurgulamaktadır (Yılmaz, 2015). Diğer yandan bunların yanısıra öğretmenlik mesleğine yeni başlayanların öğretmenlik niteliklerinde kalitenin artırılması gerektiği politikası eğitimin niteliğini ve verimini arttırmaktadır (Angelides, Stylianou ve Gibbs, 2006).

MacFarlane ve Woolfson (2013) örgün eğitim veren okullarda öğretmenlerin özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilere karşı sergiledikleri tavır ve davranışlarda bir bağlantı olup olmadığı konusunda yeterli araştırmanın olmadığını ifade etmişler ve bu bağlantının detaylı bir şekilde araştırılması gerektiğinin önemini vurgulamışlardır. Araştırmalarında, öğretmenlerin tutum ve davranışlarının incelenmesinin öğretim fırsatlarını geliştirmede, öğretmenlerin niteliksel donanıma sahip olmalarında ve öğretmenlerin profesyonel olarak yetiştirilmelerinde büyük öneme sahip olduğunu vurgulamışlardır.

2.5. Kaynaştırmada Eğitsel Uyarlamalar

Kaynaştırmada eğitimin kaliteli bir şekilde özel gereksinime ihtiyacı olan öğrenciye sunulması, öğrencilere içeriğin kaliteli bir nitelikte verilmesi, öğrencilerin özellikleriyle içeriğin bir bütün haline getirilmesi, sürecin değerlendirilmesi ve geri dönütlerin alınması büyük öneme sahiptir (Mullings, 2011).

Test materyalleri gibi ölçme ve değerlendirme sürecinde yapılan uyarlamalar öğrencilerin yeteneklerinin verimli bir şekilde ölçülmesine olanak sağlamakta ve bu uyarlamalar testlerin sunumunun yapılmasında, test materyallerinin düzenlenmesinde ve bu materyallerin zamanlamalarının yapılmasını içeren dört kategoride karşımıza çıkmaktadır (Sanır, 2018). Bu kategorilerde yapılan uyarlamalar eğitimsel boyuta bir ivme kazandırmakta ve eğitim çıktılarına önemli katkılar sağlamaktadır.

Yaygınlaşan kaynaştırma eğitimindeki önemli hedeflerden bir tanesi özel gereksinimli ve normal gelişim gösteren öğrencilerin eğitim sürecinde bireysel farklılıklara en üst düzeyde dikkat edilerek gelişimlerini destekleyen bütün eğitim aktivitelerine önemli ölçüde katılmalarını sağlamaktır (Özkubat, 2018). Eğitim öğretim sürecinde öğretmenin rolü, öğretim yöntemlerini etkili kullanmak, konuları içerik olarak uygun öğretim tekniğiyle bütünleştirmek, sınıfların mevcut fiziki eğitim koşullarını ayarlamak ve her türlü etmende düzenleme yapmak olarak nitelendirilebilir (Cankaya ve Korkmaz, 2012).

2.6. Kaynaştırmada İşbirliğinin Önemi

Friend ve Cook (2000) işbirliğini “*en az iki kişinin ortak bir amaca yönelik karar alma süreçlerinde, gönüllü olarak direk etkileşime girmeleri*” şeklinde tanımlamışlar ve işbirliğinde bulunması gereken özellikleri;

1. Gönüllülük,
2. Eşitlik,
3. Ortak Amaç,
4. Süreçte Sorumluluk Paylaşımı,
5. Kaynakların Paylaşımı

6. Sonuçta Sorumluluk Paylaşımı olarak sıralamışlardır.

Kaynaştırmada gönüllülük, öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencileriyle ilgili konularda gönüllü olarak farklı bir branştaki öğretmen ya da eğitim faaliyetinde bulunan ilgililerle işbirliği sürecine girmesi olarak tanımlanabilir. Eşitlik, uzmanlık alanına sahip eğitim faaliyetlerinde bulunan bireylerin eşit söz hakkına sahip olmasıdır. Ortak amaç, özel gereksinime ihtiyacı olan bireylerin lehine mevcut eğitim ortamında kazandırılacak eğitim faaliyetlerine ulaşmadaki ortak hedeflerde buluşma eğilimidir. Süreçte sorumluluk paylaşımı, özel gereksinimli öğrencilere etkinlik hazırlama ve bu etkinlikleri uygulamada bireylere düşen sorumlulukları paylaşma etkinlikleridir. Kaynak paylaşımı, işbirliği sürecinde ortak amaçlara ulaşmak için zaman başta olmak üzere bilgilerin, ortamların ve önemli kaynakların hedefe ulaşılması sürecinde paylaşılmasıdır. Sonuçta sorumluluk paylaşımı, süreç sonunda elde edilen olumlu ya da olumsuz sonucun sorumlusu aranmaksızın işbirliği ile ulaşılan ortak bir ürün elde edinimi olarak değerlendirilmesidir (Gümüşkaya, 2018).

2.7. Kaynaştırma Uygulamalarının Başarısını Etkileyen Faktörler

Kaynaştırma özel gereksinime ihtiyacı olan çocukların toplumun bütün üyeleriyle eşit düzeyde eğitim fırsatlarına sahip olmaları olarak tanımlanmaktadır. Eğitimde fırsat eşitliği bu bağlamda demokratik toplumlarda öncül bir temel prensip halini almış ve eğitime ihtiyacı olan bireylerin bu fırsatlardan en üst düzeyde faydalanmalarına olanak sağlamıştır. Eğitim sürecinde ve eğitim ortamlarında yapılan her türlü düzenleme öğretmenlerin ve eğitim sürecinde rolü olan bütün paydaşların görevi olarak nitelendirilebilir. Bu paydaşlardan en önemlisi öğretmenlerin rolleridir ve öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Öğretmenlerin özel gereksinimi olan öğrencilere olan yaklaşım ve tutumlarını:

1. Öğretmenin yaşı,
2. Tecrübesi,
3. Sınıfın düzeyi,
4. Özel gereksinimli çocuğun yetersizlik türü,

5. Yetersizliğin derecesi,
6. Öğrencinin ailesinin işbirliği,
7. Öğretmenin okul yönetiminden, personelinden ve ailelerden almış olduğu
8. destek miktarı etkilemektedir (MEB, 2013).
9. Öğretmenlerin özel gereksinime olan bireyler için yapması gerekenler sıralandığında;
10. Çocuğun eğitsel ve sosyal gelişimini izler ve değerlendirir.
11. İhtiyacı olan çocukların; RAM, sağlık kurumları, spor kulüpleri, sosyal, kültürel ve sanatsal etkinliklere yönlendirilebilmesi için okul yönetimi ile görüşür.
12. Özel gereksinimli ve/veya engeli olan çocuklar için; okul yönetimi, rehberlik servisi, çocuğun ailesi ve destek personel ile işbirliği yaparak öğrenme ve öğretim süreçlerini planlar.
13. Öğrencinin ihtiyacına uyum sağlamak için çeşitli öğretim yöntemleri uygular.
14. Okuldaki destek personel ile işbirliği içinde bulunur. Bu süreçte aile ile periyodik toplantılar düzenler.
15. Eğitim süreci içerisinde çocuğun gelişimini düzenli olarak gözlemler ve değerlendirir. Gerekli uyarlamaları yapar.
16. Özel eğitim hizmetleriyle ilgili mevzuatı ve sorumluluklarını bilir (MEB, 2013).

Kaynaştırma uygulamalarında akranların yani normal gelişim gösteren bireylerin özel gereksinimli öğrencilere karşı gösterdiği tutum ve davranışlar önemlidir. Mevcut sınıf ortamlarında öğrenciler öğretmenleri tarafından akranlarının duygusal, davranışsal ve bilişsel özellikler açısından bilgilendirilmeli ve özel durumlarda gösterdikleri tutum ve davranışlarına dikkat etmeleri sağlanmalıdır. Empati kurma kabiliyeti grup ve sosyal etkinliklerin yanı sıra rehberlik saatlerini

etkin ve verimli kullanarak da öğrencilere kazandırılabilir (Atbaşı, 2018). Yukarıda bahsedilen çalışmalar kapsamında normal gelişim gösteren öğrenciler özel gereksinimi olan akranlarına karşı bir takım özelliklere sahip olurlar. Bu bağlamda;

1. Akranlarına karşı olan ön yargılarında düşüşler gözlenir.
2. Akranlarına karşı anlayış ve hoşgörü seviyeleri artar.
3. Hem özel gereksinime ihtiyacı olan hem de yardıma ihtiyacı olan bireylere faydalı olmaya çalışırlar.

4. Sosyal bağlamda farklılıkları görerek toplumla yaşama deneyimine sahip olurlar (MEB, 2013).

Kaynaştırma uygulamalarında okul yöneticilerinin özel gereksinimli öğrencilere karşı hoşgörülü, ılımlı ve dışlamayan bir tavır içerisinde olması, onları olduğu gibi kabul eden ve başarıları için destekleyen tutum içerisinde olmaları kaynaştırma uygulamalarının başarıya ulaşmasına katkı sağlamaktadır (Atbaşı, 2018). Bu durumda okul yöneticileri kaynaştırma faaliyetlerinde;

1. Her çocuca en uygun eğitimi vermek konusunda okulun tam kararlılıkla faaliyet göstermesini sağlar.

2. Okula kayıt sürecinde ve sonrasında özel gereksinimli ve/veya engeli olan çocuklarla ilgili öğrenme ortamlarının düzenlenmesinde etkin rol oynar.

3. Çocukların öğrenme-öğretme süreçlerinde ihtiyaç duyabilecekleri destek eğitim personelinin ve materyallerin temin edilmesinin sağlanması için girişimlerde bulunur.

4. BEP'i yönetir, öğrenme ve öğretme süreçlerini takip eder.

5. Bütünleştirme konusunda ailelerin bilgilendirilmesi sürecini yönetir.

6. Paydaşlar arası işbirliğini sağlar.

7. Hizmet-içi eğitime ihtiyacı olan personeli yönlendirir.

8. Özel eğitim hizmetleriyle ilgili mevzuatı ve sorumluluklarını bilir (MEB, 2013).

Kaynaştırma uygulamalarının verimli ve etkin olmasında ailelere de önemli görevler düşmektedir. Ailelerin öğretmenlerle eş zamanlı hareket etmeleri ve özel gereksinimli öğrencilerin davranışları hususunda bilgilendirilmeleri ve topluma uyum sağlamaları konusunda birlikte hareket etmeleri kaynaştırma uygulamalarının amacına ulaşmasına önemli katkılar sağlamaktadır (Atbaşı, 2018). Bu kapsamda ailenin kaynaştırma faaliyetlerinde;

1. Aile yasal hak ve sorumluluklarının neler olduğunu bilir.
2. Eğitim öğretim sürecinde öğretmenle işbirliği yaparak aktif katılım sağlar.
3. Akran velileri ile iletişim ve işbirliği içinde olur.
4. Aileler çocuklarının eğitimi hakkında karar verme sürecine dahil olur.
5. Öğrencinin eğitim planlama sürecine aile etkin katılım sağlar (MEB, 2013).

Eğitim sistemin etkin bir şekilde amacına ulaşabilmesi ve verimli sonuçlar elde edilebilmesi için öğretimin gerçekleştirildiği alanların öğrenciler ve öğretmenlerin ihtiyaçları açısından gereksinimlerini en iyi şekilde karşılayacak düzeyde düzenlenmesi gerekmektedir (Kargın, 2007). Bu durum MEB Birlikte Başarımız Bütünleştirme Kapsamında Eğitim Uygulamaları Öğretmen Kılavuz Kitabı'nda (2013) bu düzenlemeye yönelik durumları şu şekilde belirtmiştir;

1. Binaların içi ve dış duvarlarının, kapıların kesişen kenarlarının, mobilya ve eşyaların sivri uçlu olmaması, yuvarlak hatlı olması,
2. Duvarların yüzeylerinin pürüzsüz olması, öğrencilerin çarpması durumunda zarar görecekları girinti ve çıkıntılar olmaması,
3. Tabelaların ışıklı, Braille kabartma yazılı ve/veya sesli olarak düzenlenmesi,
4. Bölümlerin (atölyeler, laboratuvarlar vb.) adının yazılı ifadesi yanında resimli, şekilli, Braille kabartma yazılı tabelaların kullanılması,
5. Yerlerde kaymayı engelleyen bir zemin malzemesi kullanılması,

6. Tuvalet ve vb. yerlerde tutunma barları bulunması,
7. Yazı tahtaları ve panolar yükseklik açısından ayarlanabilir şekilde olması,
8. Sınıfların ısı, ışık, ses, havalandırma ve izolasyon açısından eğitim ve öğretimi olumsuz etkilemeyecek şekilde düzenlenmesi, (örneğin; öğrencinin gözüne direk girmeyecek, tahtada yansıma yapmayacak ışık kaynağı olması, doğal aydınlatma yollarının kullanılması, pencere alanının güneş ışığından yeterince yararlanmaya uygun olması, dikkat dağıtıcı, gürültü niteliğindeki ses ve diğer etkenlerin kontrol altına alınması, ... vb) (MEB, 2013). Bu maddeler doğrultusunda özel gereksinimli öğrenciler için öğretim ortamlarında fiziksel ortam düzenlemeleri yapılarak etkili bir eğitim ortamı oluşturulabilir.

2.8. Türkiye'de Kaynaştırma Eğitimi

Ülkemizde 1889 yılında İstanbul Ticaret Mektebinin açılması ile başta işitme engelli çocuklara eğitim verilmesi amaçlanmış ve özel eğitime ihtiyacı olan çocukların yetiştirilmesine olanak sağlamıştır. Bu okul görme engelliler içinde faaliyet göstermiş ve 30 yıl süreyle eğitim vermiş ve kapanmıştır. Daha sonrasında 1921 yılında Özel İzmir Sağırlar- Körler okulu faaliyetlerine başlamış ve 1924-1950 yıllarında özel eğitim hizmetlerine devam etmiş ve 1950 yılında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na aktarılmıştır. Özel Eğitim Hizmetleri, İlköğretim Genel Müdürlüğü sorumluluğunda bir şube müdürü yönetiminde 1950 yılından 1980 yılına kadar faaliyetlerini sürdürmüştür (Ünal, 2010).

Kaynaştırma eğitimi Türkiye'de özel eğitim alanında kullanılan ifadelerin başlarında gelmektedir. Amerika Birleşik Devletlerinde 1975 yılında çıkarılan Tüm Engelliler İçin Eğitim Yasasının çıkmasının ardından birçok ülkenin yasal mevzuatlarında görülmeye başlamıştır. Diğer ülkelerin mevzuat sistemine dahil edilmesinin ardından, Türkiye'de 1983 yılı itibariyle 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu ile kaynaştırma eğitimi uygulaması yasalarımıza dahil olmuştur (Batu ve Kırcaali-İftar, 2005).

Dünyadaki bütün ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de kaynaştırma eğitimi aracılığıyla özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilere farklı ilgi ve ihtiyaçlarının karşılanması doğrultusunda eğitim hizmetleri verilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda, kaynaştırma eğitiminin temel hedefi öğrencileri sadece normal gelişim gösteren bir birey olarak değil, ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda gelişen bir birey haline getirmek ve topluma uyumlarını sağlayacak şekilde yetiştirmektir (Topçu ve Katılmış, 2013).

Ülkemize Marshall planı kapsamında gelen Amerikalı uzmanlar, eğitim faaliyetlerini yerinde gözleme fırsatını bulmuşlar ve 1955 yılında Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığına bağlı bir Test-Araştırma Bürosu kurulmuştur. Bu büronun oluşturulmasındaki diğer bir neden de eğitimde rehberlik alanında kullanılacak ölçme araçlarının geliştirilmesi ve etkin kullanılmasına yönelik olmuştur. Bir süre büro faaliyetlerini verimli bir şekilde sürdürmüş fakat ilerleyen yıllarda farklı düzenlemelerin ortaya çıkmasıyla kapatılmasına karar verilmiştir (Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2008; Aktaran: Ünal, 2010).

1980 yılında Özel Eğitim Genel Müdürlüğü'nün kurulmasından önce Türkiye'deki özel eğitim hizmetleri 1950-1980 yılları sürecinde İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğunda yürütülmüştür. 1982 yılında Özel Eğitim ve Rehberlik Daire Başkanlığı biriminin oluşturulmasının ardından daha özerk bir yapıya dönüştürülmüş, 1997 yılı itibarıyla Başbakanlığa bağlı Özürlüler İdaresi Başkanlığı özel gereksinimli bireylere hizmet sunmak için faaliyet göstermeye başlamıştır. 1997 yılı özel eğitime destek verilmesi açısından bir başlangıç yılı olmuş ve özel eğitime destek yıldan yıla artmıştır (Aral ve Gürsoy, 2009; Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

Kaynaştırma kavramı, 1988 yılında "Özel gereksinimli çocukların normal sınıflara kaynaştırılması yoluyla eğitimi" genelgesinin yayınlanmasının ardından uluslararası ortak tanımı kapsamında alan yazında kendini göstermeye başlamıştır. 1990 yılında XIII. Milli Eğitim Şurası çerçevesinde alınan kararlardan yola çıkarak 1991 yılında "1. Özel Eğitim Konseyi" toplanmış ve kaynaştırma programlarının yaygınlaştırılması, bireysel eğitim planlarının oluşturulması, eğitimin alanında

uzmanlar tarafından sağlanması yönünde kararlar alınarak programın uygulanması amaçlanmıştır (Uysal, 2003).

2000 yılında yürürlüğe giren 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname esas alınarak Özel Hizmetleri Yönetmeliği'nde kaynaştırmaya yönelik tanımlama kapsamında 67. maddede “Özel Eğitim gerektiren bireylerin, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte eğitim ve öğretimlerini resmi ve okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan, destek eğitim hizmetlerinin sağlandığı özel eğitim uygulamalarıdır” şeklinde belirtilmiştir (MEB, 2000).

2006 yılında Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde “en az sınırlandırılmış eğitim ortamı” kavramı ortaya çıkmış ve bu bağlamda “özel eğitime ihtiyacı olan bireyin; toplumla bütünleşmesini sağlamaya yönelik sosyal, öz bakım, dil ve iletişim alanlarındaki davranışlar ile düzeyine uygun akademik ve mesleki bilgi ve becerileri kazandırmak amacıyla destek eğitim hizmetlerinin de verildiği ve mümkün olduğunca yetersizliği olmayan akranlarıyla bir arada olmasını sağlayan en uygun eğitim ortamı” olarak tanımlanmıştır (Yazıcıoğlu, 2018).

2017 yılında yayımlanmış olan 2017/28 sayılı “Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları” başlıklı genelge kapsamında kaynaştırma kavramı ve bütünleştirme kavramı yaygın bir biçimde kullanılmaya başlamıştır. Bu genelge çerçevesinde bütünleştirme/kaynaştırma eğitiminin amacı, özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri her türlü kademe ve eğitim türünde normal gelişim gösteren bireylerle iletişimde bulunmaları ve bu iletişim becerilerini en üst düzeye çıkarmaları olarak nitelendirilmiştir (Şahsuvaroğlu, 2018). Mevcut genelgenin 1. Maddesinde “Her tür ve kademe kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim almasına karar verilen öğrencilerin okula kayıtlarında ve devamlarında gerekli tedbirler alınacaktır” hükmü verilmiş, kademe ve tür ayrımına yer verilmemiştir (MEB, 2017; Yazıcıoğlu, 2018).

Tabaklar (2017)'a göre günümüzde kaynaştırma eğitimi alan öğrenci sayılarındaki artış ve eğitim sınıflarının özel eğitim konusundaki donanım eksikliği özel gereksinimli öğrenciler ve öğretmenler açısından eğitim fırsatı konusunda problemler oluşturmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli çocuklara genel

eğitim sınıflarında eğitim sunması, karşılaşılan problemlerin çözümleri konusunda sınıf öğretmenlerine ekstra yükler getirmekte ayrıca öğretmen yetiştirme programlarında özel eğitim içerikli derslerin bulunmaması nitelik olarak verimli ders işlenememesi konusunda öğretmenlere problem oluşturmaktadır (Tabaklar, 2017).

Atıcı (2014: 282)'ya göre Cumhuriyet dönemi ve 1950'li yıllar özel eğitimin öneminin vurgulandığı ve gelişmeye başladığı yıllar olarak nitelendirilebilir. Özel eğitim sistemi, sağlık hizmetlerinin bir parçası olmaktan çok eğitim hizmeti olduğu düşünülerek Sosyal Yardım Bakanlığı bünyesinden alınarak Eğitim Bakanlığına devredilmiş, "Psikolojik Servis Merkezi"nin kurulması ve 1961 Anayasası'nın 50. maddesinde "devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır" ifadesi ile özel eğitime gereksinimi olan bireylerin eğitim hakları devlet mekanizması kontrolünde garanti altına alınmıştır.

Ülkemiz, engellilerin eğitim haklarının sağlanması ve korunmasında insan hakları sözleşmesinin içeriğini de taraf olarak mevzuatında belirtmekte ve bu kişilerin eğitim haklarına büyük ölçüde güvence vermektedir (şahsuvaroğlu, 2018). Bu güvencenin teminat altına alınması Türkiye Cumhuriyetinde, ulusal KHK, genelge ve yasalar kapsamında yapılmış ve özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin akranlarıyla birlikte bütünleştirme eğitim ortamlarında aynı şartlarda eğitim almaları ile ilgi düzenlemelere yer verilmiştir (Eğitim Reformu Girişimi, Tohum Otizm Vakfı, 2011; Aktaran: şahsuvaroğlu, 2018:16).

2.8.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Kaynaştırmaya yönelik 1983 yılı öncesinde mevcut bir çalışma bulunmamaktadır ve kaynaştırma uygulamaları bir yasa ile başlatılmış, herhangi bir uzman görüşü alınmaksızın programın uygulamaya konulduğu, uygun koşulların yeterince sağlanamadığı yaklaşık 25 yıllık bir süreci kapsamaktadır (Sucuoğlu, 2004). Kaynaştırma eğitiminin sağlıklı bir şekilde uygulanması için gerekli araştırmaların yapılması, öğretmenlere üniversitelerde yeterince alan bilgisi sunulması, müfredatın koşullara göre düzenlenmesi gerekmekte; aksi takdirde bu değerlendirmelerin yapılmaması kaynaştırma uygulamalarından ziyade eğitim uygulamalarının da olumsuz etkilenmesine sebebiyet olmaktadır (Sucuoğlu, 2004).

Battal (2007) Uşak ilinde 23 ilköğretim okulunda 285 sınıf öğretmeni ve 104 branş öğretmenin katılımıyla “Sınıf Öğretmenleri ve Branş Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Yeterlilikleri” konulu bir çalışma yapmış, betimle modelini kullanarak sınıf öğretmenleri ve branş öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ihtiyacı olan öğrencileri tanıma ve uygulamaların değerlendirilmesi hususunda yeterli olduğu bulgusuna varmıştır.

Cankaya ve Korkmaz (2012) Konya ili ve ilçelerinde yapmış olduğu “İlköğretim I. Kademe Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarının Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” isimli araştırmasında, 2009-2010 eğitim yılları kapsamında ilköğretim okullarında görev yapan, sınıflarında mevcut kaynaştırma öğrencisi bulunan 200 sınıf öğretmeniyle görüşmüş, ‘Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Öğretmen Görüşlerini Değerlendirme Ölçeği’ni kullanarak veri toplamış ve sonuç olarak öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi uygulamalarına olumlu yaklaştıklarını tespit etmiştir.

Nizamoğlu (2006) ilköğretim okullarında sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlerin yeterliliklerinin belirlenmesi ve bu belirlemeler ışığında gerekli durumlar için öneri sunulmasını kapsayan bir çalışma yapmıştır. Mevcut araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniğini kullanarak sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan 12 sınıf öğretmeniyle görüşme yapmış ve sonuç olarak özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin belirlenmesi ve eğitim durumlarının planlanması ve hazırlanması konusunda yetersizliklerin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Buna ek olarak, öğretmenler kaynaştırmayı bir problemle karşılaşma durumunda özel gereksinimli öğrencilerin diğer öğrencilerle kaynaştırılması, etkinliklere katılımları ve sorumluluk bilincinin aşılması kapsamında değerlendirildiği bulgusuna ulaşmıştır. Öğretmenlerin özel gereksinimli öğrenciler için farklı etkinlik planladıkları ve farklı değerlendirme yöntemleri kullandıkları da gözlemlenmiştir.

Uysal (1995) kaynaştırma uygulamaları yapılan okullarda 46 öğretmen ve 27 okul yöneticisiyle yarı yapılandırılmış görüşme yapmış ve katılımcıların kaynaştırmayla ilgili karşılaştıkları sorunlar hakkında araştırma yapmıştır. Bu araştırma kapsamında kaynaştırma uygulamasının anlamı ve kapsamının net olarak anlaşılmadığı sonucuna varılmıştır. Katılımcılara göre 1992 yılında çıkarılan

yönetmelikte ‘her sınıfta bir ya da en fazla iki kaynaştırma öğrencisi verilebileceği; teftişte kaynaştırma öğrencisi hakkında bilgi verilmesi gereği ve denetimde bunun göz önüne alınacağı’ hükmü uygulanmamış ve yeterli yasal düzenlemeler yapılmamıştır.

Güleryüz (2014) sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarıyla “Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği” kullanarak kaynaştırmaya ilişkin tutumlarını incelemiştir. Kaynaştırmaya ilişkin görüşlerin alındığı anketi 2012-2013 Eğitim-Öğretim yılında Zonguldak ili Alaplı ve Ereğli ilçelerinde 200 sınıf öğretmenine ve Bülent Ecevit Üniversitesinde eğitim gören 195 sınıf öğretmeni adayına uygulamıştır. Karma yöntem olan Nitel ve Nicel veriler araştırmada kullanılmıştır. Nitel verilerin elde edilmesinde katılımcılara odak grup görüşme formu araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Nitel verilerin analiziyle sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yaklaşımlarının pozitif olduğu fakat günümüzdeki kaynaştırma eğitim uygulamalarına negatif yaklaştıkları belirlenmiştir. Nicel verilerin elde edilmesinde Antonak ve Larivee (1995)’nin geliştirdiği, Kırcaali-İftar (1996)’ın Türkçe’ye uyarladığı ‘Kaynaştırma İlişkin Görüşler Ölçeği’ kullanılmış ve analizler sonucunda sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşlerinde fark görülmemiştir.

Saraç ve Çolak (2012) tarafından “Kaynaştırma Uygulamaları Sürecinde İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüş ve Önerileri” isimli araştırma yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğiyle yapılmıştır. Araştırma, 2010-2011 Eğitim-öğretim yılında İstanbul İli Maltepe ilçesinde 5 ilköğretim okulunda 19 sınıf öğretmeniyle yapılmıştır. Sonuç olarak öğrenci değerlendirme kapsamında yöntem, teknik ve araç hazırlama konusunda öğretmenlerin yeterince bilgi ve deneyime sahip olmadığı belirlenmiş, en problemleri öğrencilerle birebir ilgilenmede yaşadığını sınıf öğretmenleri belirtmiştir.

Sucuoğlu (2004) yaptığı araştırmada özel gereksinime ihtiyacı olan öğrenciler ve normal gelişim gösteren öğrencilerin eğitimleri sürecinde birçok problemle karşılaştıklarını belirtmiş ve karşılaşılan problemlerden en çok kaynaştırma öğrencilerinin etkilendiğini saptamıştır. Bu problemler; ailelerle eğitimciler arasında iş birliğinde sorunların yaşanması, bireyselleştirilmiş eğitim plan ve programlarının

yetersizliği ve kalite sorunlarının yaşanması, materyal, teknoloji gibi imkanlarda eksikliklerin yaşanması, kaynaştırma eğitim ortamlarında; özel eğitim öğretmen, gezici öğretmen, özel eğitim danışmanı gibi destek özel eğitim hizmetlerini sağlayabilecek uzmanların bulunmaması, dolayısıyla genel eğitim öğretmenlerinin sorunlarını çözüme kavuşturamaması, genel eğitim öğretmenlerinin özel eğitim, kaynaştırma kavramları, kaynaştırma entegrasyonunun nasıl sağlıklı geliştirilerek bütünleştirmenin sağlanacağı konusunda yeterli bilgiye sahip olmamaları sonucunda yetersiz kalmaları, destek eğitim hizmetlerinde yetersiz kalması, kaynaştırma öğrencilerinin performans düzeylerine uygun öğretimin bireyselleştirilememesi, olağandan farklılık gösteren öğrencilerin yeterince sosyalleşememeleri ve sosyal kabullerinin düşük olması, öğretmenlerin özel gereksinime sahip öğrencilerin davranışsal problemleri ile ilgili baş etmekte güçlükler yaşamaları, özel eğitime gereksinimi olan öğrencilerdeki akademik ve sosyal davranış yetersizliklerinden dolayı olağan gelişim gösteren öğrencilerin akranlarıyla zayıf iletişim kurmaları, olağandan farklılık gösteren öğrencilerin akranları ile sağlıklı iletişim kurma ve sürdürmede yaşadıkları sorunlardan dolayı fiziksel istismara maruz kalmaları şeklinde belirtilmektedir (Aktaran: Karakoç, 2018: 245).

Doğu (2017) tarafından Denizli il merkezinde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarında sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin, karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerinin ve önerilerinin belirlenmesi adlı bir araştırma yapılmıştır. Mevcut araştırma betimsel bir çalışmadır ve okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma ile ilgili yaşadıkları sorunları tespit etmek amacıyla veriler toplanmıştır. Araştırmanın evrenini 2016-2017 öğretim yılı II. yarıyılında Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı merkez ilçedeki bağımsız anaokullarında öğretmenlik yapan öğretmenler oluşturmuştur. Çalışma grubu 158 öğretmenden oluşmuş ve öğretmenlerin seçiminde, kıdemi en az 5 yıllık ve bulunduğu okulda en az 3 yıl çalışmış, özel gereksinimi olan öğrenci okutmuş öğretmenlerin olmasına dikkat edilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında okul öncesi dönemde uygulanan kaynaştırma eğitimi uygulamalarında öğretmenlerin, bu konuda bilgi düzeylerinin düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

Duran Düşünür (2018) tarafından yapılan araştırmada ilkokulda görev yapmakta olan 2., 3. ve 4. sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşlerini belirlenmesi hedeflenmiştir. Çalışma, 2014/2015 eğitim-öğretim yılında İzmir İl merkezinde, ilkokullarda görev yapmakta olan, sınıf öğretmenleri, örnekleme Konak, Gaziemir, Buca, Narlıdere ve Balçova ilçelerinde 45 ilkokulda görev yapan 357 sınıf öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Nitel ve nicel verilerin kullanıldığı araştırma “karma araştırma yöntemi” temeli alınarak yapılmış ve “çeşitleme (triangulation) desen” araştırmanın yapılmasında tercih edilmiştir. Elde edilen sonuçlara bakıldığında, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine ilişkin eğilimleri “Genellikle Katılıyorum.” düzeyinde olmuş ve öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine ilişkin eğilimlerinin olumlu olduğu sonucuna varılmıştır. Öğretmen katılımları, kaynaştırma uygulamasının disiplin sorunlarına neden olduğu konusunda en yüksek düzeyde olduğu görülürken, kaynaştırma eğitiminin sınıftaki normal gelişim gösteren öğrencileri akademik açıdan olumlu etkilediği hususunda en düşük düzeyde olduğu gözlemlenmiştir.

2.8.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Lindqvist ve Nilholm (2013) tarafından anket aracılığı ile verileri topladığı bu çalışmada katılımcı olarak anaokulu ve devlet okullarında görev yapan liderler seçilmiştir. Bu araştırma da amaç eğitim liderlerinin okuldaki çocukların karşılaştığı sorunların derinine inme, özel desteğe ihtiyacı olan öğrencileri belirleme ve bunlara yardım süreci, Özel Eğitim ihtiyaçları koordinatörlerinin verimli bir şekilde sürece dâhil edilmeleridir. Mevcut çalışmadan elde edilen bulgular ışığında bireysel eksiklik okullarda problem durumu oluşturmakta, eğitim liderlerinin özel eğitim öğretmenleri ve sorunlarıyla ilgilenme konusunda desteklerini sunmakta ve özel eğitimcilerin denetlenmesi ve gerekli materyallerle desteklenmesi konusunda verimli sonuçlara ulaşılmıştır.

Öz Güneş (2016) tarafından yapılan araştırmada Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşleri hakkında bilgi sahibi olmak ve var olan durumu belirleyerek problemlere çözüm önerileri geliştirmek hedeflenmiştir. Bu araştırmanın

evrenini 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Dairesi'ne bağlı ilkokullarda kaynaştırma öğrencisi bulunan 130 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Katılımcı sayısı yeterli görülmüş ve örnek seçimine ihtiyaç duyulmamıştır. Betimsel araştırma yöntemlerinden tarama modelinin kullanıldığı araştırma Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Dairesi'ne bağlı devlet ilkokullarında sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde yaşanan sorunlara ilişkin görüşlerinin neler olduğunun saptanması amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında araştırmaya katılan öğretmenlerin kaynaştırma programına yönelik görüşlerinin “kararsızım” düzeyinde çıkması öğretmenlerin kaynaştırma hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ortaya çıkarmıştır. Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırmaya yönelik görüşleri diğer branştaki öğretmenlere göre daha olumsuz olmuştur.

Mullings (2011) tarafından yapılan araştırmadaki hedef özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin en az kısıtlayıcı ortam bazında tam kaynaştırma eğitim ortamlarının ilköğretimdeki eğitimcilerin bakış açılarını incelemektir. Araştırma, 36 öğretmen ve yöneticiden oluşmaktadır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde nitel ve nicel yöntemler kullanılmıştır. Mevcut verilerden elde edilen bulgulara bakıldığında katılımcılar tam zamanlı eğitimi anlamışlar ve özel gereksinime ihtiyacı olan öğrencilerle yeterli koşulların sağlanmasıyla çalışabileceklerini ifade etmişlerdir. Bir başka sonuçta yeterli mali ve idari desteğin sağlanmasıyla da daha etkili eğitim ve öğrenim yapılabileceği görüşünü savunmuşlardır.

Hewitt (1999) yaptığı araştırmada sınıf öğretmenin kaynaştırma alanındaki bakış açısını incelemeyi hedeflemiştir. Yaptığı görüşmeler neticesinde eğitimcilerin planlı olması, aileler, idareciler ve sınıf öğretmenlerinin kolektif bir bakış açısıyla işbirliği yapması gerektiği sonucuna varmıştır.

Abbasoğlu (2016)'nun tarama modelini kullanarak yapmış olduğu özel eğitim ve kaynaştırma eğitimi uygulanan ilkokullarda özel eğitim hizmetlerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi adlı çalışması 2015- 2016 eğitim-öğretim yılında KKTC'de ki Lefkoşa, Girne, Güzelyurt ve Gazimağusa ilçelerini ve buradaki özel eğitim kurumlarında bulunan 41 öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

Blecker ve Boakes (2010) tarafından yapılan çalışmanın amacı öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi uygulamak için gerekli bilgi, beceri ve planlamalarının olup olmadığının belirlemek için yapılmış, anket kullanarak 54 okul ve toplam da 546 öğretmen üzerine yapılmış bir çalışmayı içermektedir. Buna ek olarak bu araştırma kapsamında özel ve genel eğitim öğretmenlerinin eğitim yıllarının etkisi ve kaynaştırmaya ne ölçüde hazır olduklarını saptamak amacını oluşturmuştur. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında özel gereksinime ihtiyacı olan çocuklarla normal gelişim gösteren çocuklar arasında etkileşim düzeyi pozitif olarak saptanmış, deneyim olarak yedi yıl ve üzerinde görev yapmış öğretmenlerin idari desteğe, mesleki gelişim olanaklarına ve zamanlarını etkin kullanma stratejilerine sahip olmaları gerektiği konusuna dikkat çekmiştir.

Schneider (2005) tarafından yapılan araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve çalışmanın amacını öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırma eğitimi konusunda önerilerinin neler olduğunun belirlenmesi oluşturmuştur. Bu çalışmaya 30 sınıf öğretmeni katılmıştır. Elde edilen bulgular ışığında sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimini etkin bir şekilde vermelerindeki en önemli etkenin kişisel nitelikleri olduğu saptanmıştır. Bunun yanı sıra farklı öğretim tekniklerinin kullanılmasını, işbirliğine dayalı eğitimin önemini ve davranış yönetimi alanındaki gereksinimleri önemle vurgulamış, üniversitedeki özel eğitim ders içeriklerinin ve öğretmen saha tecrübesinin zenginleştirilmesini önermişlerdir.

Choi (2010) tarafından yapılan araştırmanın amacı erken çocukluk programı kapsamında mesleki gelişim ve işbirliği ile ilgili öğretmenlerin deneyimlerinin ilişkisini belirlemektir. Mevcut araştırmanın katılımcıları iki sınıf öğretmeni, üç özel eğitim öğretmeni ve bir program koordinatörünün de aralarında bulunduğu altı öğretmeni oluşturmaktadır. Bireysel görüşme, gözlemler, odak grup görüşmesi ve belgelerinde bulunduğu dört farklı veri kaynağı araştırma kapsamında kullanılmıştır. Katılımcılar işbirliğine dayalı yöntem olarak mentor sistemini, toplantıları, interneti ve akran gözlemlerini kullandıklarını ifade etmişler, bu yöntemleri aynı zamanda mesleki gelişimlerini ilerletmede, bilgi ve becerilerinin meslektaşlarıyla birlikte paylaşmaları sürecinde de kullandıklarını belirtmişlerdir. Durum her ne kadar ortak

görüşün var olduğunu gösterse de bazı öğretmen farklılıklarının çatışmaya sebep olduğu gerçeği de araştırma kapsamında ortaya çıkmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, veri toplama tekniği, veri toplama aracının hazırlanması, veri toplama aracının uygulanması, çalışma grubu, araştırma süreci, verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırma 2018-2019 eğitim öğretim yılı Konya İli Karatay ilçesine bağlı bir ortaokulda görevli farklı branşlardaki öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüş ve önerileri alınarak yapılmıştır.

Mevcut araştırma, nitel araştırma yaklaşımlarından içerik analizi tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada katılımcılardan daha fazla detaylı bilgi elde edilebileceği ve katılımcıların kendilerini daha iyi ifade etmelerine olanak sağlanabileceği düşüncesiyle nitel yaklaşım kullanılmış ve veriler bu yöntem çerçevesinde toplanmıştır. Nitel araştırmada mevcut araştırılan durum, olaylar ve normlar buldukları ortam kapsamında araştırılır ve incelenir. Buna ek olarak nitel araştırma tekniklerinin tercih edilmesi, araştırma ortamının çeşitliliğine göre araştırmacının da araştırma sürecine katılmasına olanak sağlaması, algıların ortaya çıkarılması ve araştırma deseninde esnek bir yapıya sahip olması dikkate değer özellikleri arasında verilebilir (Clarke ve Braun, 2013; Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Görüşme, gözlem ve doküman incelemesi nitel araştırmalarda kullanılan nitel bilgi toplama yöntemleridir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Katılımcılardan daha detaylı bilgi toplanması hedeflendiğinden mevcut araştırmada nitel veri toplama yöntemi olarak görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşme yönteminin toplamda dört farklı türü bulunmaktadır. Bunlar odak grup görüşmesi, yapılandırılmış görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme ve yapılandırılmamış görüşme olarak adlandırılmaktadır (Patton, 1987). Mevcut araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmış ve araştırmacı tarafından önceden oluşturulmuş soruları içeren görüşme formu hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme yönteminin en önemli özelliği görüşme protokolü çerçevesinde hazırlanması ve bilgilerin karşılaştırılabilir nitelikte

olmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Görüşleri elde etmede ve görüşme içeriğini şekillendirilmesinde esneklik tanınması tercih edilmesi sebeplerinden sayılmaktadır (Bogdan ve Biklen, 2007).

3.2. Veri Toplama Tekniği

Araştırmada görüşme tekniği kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu bulunmaktadır. Görüşme esnasında araştırmacı katılımcılara araştırma içeriği ile ilgili ön bilgilendirme yapmış ve araştırmacı formu katılımcıların incelemesi için kendilerine sunulmuştur. Araştırmacı katılımcılara görüşmenin röportaj şeklinde uygulanacağını ve ses kaydı alınarak yapılacağını uygulama öncesinde belirtmiştir. Araştırmacı katılımcılara yapılan görüşmenin sadece araştırma amacıyla kullanılacağını verilerin başka bir amaçla kullanılmayacağına yönelik ön bilgilendirme yapmıştır. Görüşme sohbet tarzında yapılmış; okulun uygun olan bir odasında sessiz bir ortamda uygulanmıştır. Görüşme katılımcıların görüşlerini rahat ifade edebilmesi için teneffüs saatinde ya da öğretmenlerin uygun olduğu boş ders saatleri belirlenerek yapılmıştır. Görüşmeler ortalama 35-40 dk sürmüştür. Görüşme esnasında sorular araştırmacı tarafından katılımcılara yöneltilmiş, soru cevap tarzında verilen cevapların niteliğine göre araştırmacı tarafından detaylı sorular sorularak derinlemesine bilgi alınmaya çalışılmıştır.

3.2.1. Veri Toplama Aracının Hazırlanması

Mevcut çalışmanın amacı doğrultusunda, branş öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik görüşlerini belirlemek hedeflenmiştir. Araştırma konusuyla benzer çalışmalar incelenerek alanyazında hazırlanan görüşme soruları incelenmiş ve görüşme formu oluşturulmuştur. Daha sonra iki özel eğitim bir ölçme uzmanından uzman görüşü alınarak görüşme formuna son hali verilmiştir. Görüşme formu kişisel bilgiler ve açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. (EK-2).

Aşağıda verilen tabloda uzman görüşü almadan önce oluşturulan görüşme soruları verilmiştir.

Tablo 3.1. Uzman görüşü alınmadan önce görüşme soruları

1. Kaynaştırma eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim durumunuz: 1. Aldım () 2. Almadım ()
6. Kaynaştırma yoluyla eğitimde olan kaç öğrenciniz var? (Lütfen yazınız.)
2. Kaynaştırma eğitiminin eğitim öğretim sürecinde kaynaştırma öğrencisi açısından olumlu etkileri nelerdir?
3. Kaynaştırma eğitiminin eğitim öğretim sürecinde kaynaştırma öğrencisi açısından olumsuz etkileri nelerdir?
4. Kaynaştırma eğitiminin eğitim öğretim sürecinde normal gelişim gösteren öğrenciler açısından olumlu etkileri nelerdir?
5. Kaynaştırma eğitiminin eğitim öğretim sürecinde normal gelişim gösteren öğrenciler açısından olumsuz etkileri nelerdir?
6. Kaynaştırma eğitimini planlama ve uygulama sürecinde size rehberlik eden bir kurum var mı? Aldığımız rehberlik hizmetini yeterli buluyor musunuz?
7. Sınıfınızda kaynaştırma öğrencileri için hangi eğitsel uygulamaları yapıyorsunuz? Bu konuda hangi sıkıntıları yaşıyorsunuz?
8. Kaynaştırma uygulaması sınıf yönetiminde ne tür sorunlar yaşamanıza neden oluyor?
9. Kaynaştırma öğrencileriyle iletişim kurarken ne tür sorunlar yaşıyorsunuz?
10. Kaynaştırma öğrencilerinin velileriyle ne tür sorunlar yaşıyorsunuz?
11. Kaynaştırma öğrencisinin engel türü kaynaştırma eğitimi uygulamalarınızı nasıl etkilemektedir?
12. Kaynaştırma öğrencisi için değerlendirme yaparken neleri ölçüt alıyorsunuz?
13. Sizce hangi öğrenciler kaynaştırma eğitimine alınmalı, hangileri alınmamalı?
14. Kaynaştırma eğitiminden beklediğiniz başarının artması için MEB'den beklentileriniz nelerdir?
15. Kaynaştırma öğrencileri için elverişli ve elverişli olmayan dersler hangileridir?

Aşağıda verilen tabloda uzman görüşü alındıktan sonra oluşturulan görüşme soruları verilmiştir.

Tablo 3.2. Uzman görüşü alındıktan sonra sorularda yapılan düzenlemeler

1.Lisans düzeyinde özel eğitim ve kaynaştırma uygulamalarına yönelik eğitim aldınız mı?
2. Kaynaştırma eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim durumunuz: 1. Aldım () 2. Almadım ()
3. Sizce kaynaştırma nedir?
4.Kaynaştırma eğitimini eğitim öğretim sürecindeki öğrenciler açısından nasıl buluyorsunuz?
5.Kaynaştırma eğitimini planlama ve uygulama sürecinde hangi kurumlar yada kişilerle iletişim sağlıyorsunuz?
6. Sınıfınızda kaynaştırma öğrencileri için neler yapıyorsunuz?
7. Kaynaştırma öğrencisi için BEP hazırlama sürecini anlatır mısınız?
8. Kaynaştırma öğrencilerinin aileleri ile olan iletişiminizi anlatır mısınız?
9. Mevcut kaynaştırma eğitiminin daha nitelikli olması sizce nasıl sağlanabilir?

3.2.2.Veri Toplama Aracının Uygulanması

Araştırma verileri araştırmacı tarafından katılımcılara yüz yüze görüşülerek soru cevap şeklinde ses kayıt cihazı aracılığıyla toplanmıştır. Uygulama esnasında katılımcılara müdahale edilmeden tarafsız davranılmış kendilerini rahatça ifade etmeleri sağlanmıştır. Öğretmen görüşme formu (Ek-2) her sınıf düzeyinde kaynaştırma öğrencisine eğitim veren dokuz farklı branşta öğretmene uygulanmış ve kişisel bilgilerin de bulunduğu sorular katılımcılara yöneltilmiştir. Öğretmenlerin görüşme sorularına yanıtları ortalama 35-40 dk sürmüştür. Görüşmeler okulun kullanılmayan müdür odasında, sessiz bir ortam sağlanarak yapılmıştır.

3.3. Çalışma Grubu

Çalışmaya 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılı içerisinde Konya ili Karatay ilçesinde bir ortaokulda görevli; sınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulunan dokuz farklı branşta 20 öğretmen katılmıştır. Araştırmada kolay ulaşılabılır durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırma yöntemi araştırmaya hız ve pratiklik kazandırması, yakın ve erişilmesi kolay durumların incelenmesi kapsamında

araştırmacılar tarafından tercih edilen bir yöntem olarak tanımlanmıştır (Yıldırım ve şimşek, 2016).

Araştırmaya katılan öğretmenler belirlenirken sınıfında en az bir tane kaynaştırma öğrencisi olmasına dikkat edilmiştir. Katılımcıların tamamı devlet okulunda çalışmaktadır. Araştırma etik kuralları çerçevesinde katılımcı öğretmenlerin isimleri kullanılmamıştır. Katılımcı kod listesi Tablo 3.3'de verilmiştir.

Tablo 3.3.Katılımcı Kod Listesi

Kod	Görüşme Formu Numarası	Branş	Kaynaştırma Öğrenci Sayısı
Ö1.İ	1.	İngilizce	2
Ö2.T.T	2.	Teknoloji Tasarım	5
Ö3.F	3.	Fen Bilgisi	4
Ö4.M	4.	Matematik	1
Ö5.İ	5.	İngilizce	5
Ö6.T	6.	Türkçe	4
Ö7.M	7.	Matematik	6
Ö8.İ	8.	İngilizce	7
Ö9.D	9.	Din Kültürü	8
Ö10.T	10.	Türkçe	3
Ö11.M	11.	Matematik	4
Ö12.M	12.	Matematik	1
Ö13.İ	13.	İngilizce	2
Ö14.T	14.	Türkçe	10
Ö15.T	15.	Türkçe	5
Ö16.M	16.	Matematik	3
Ö17.D	17.	Din Kültürü	5
Ö18.G	18.	Görsel Sanatlar	2
Ö19.S	19.	Sosyal Bilgiler	10
Ö20.MZ	20.	Müzik	10

Araştırmaya dahil olan öğretmenlerin cinsiyeti, branşı, meslekteki kıdemi, okuttuğu sınıf düzeyi, mezun olduğu fakülte, kaynaştırma eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim alıp almadığı, lisans düzeyinde özel eğitim ve kaynaştırma uygulamalarına yönelik eğitim alıp almadıkları, kaynaştırma yoluyla eğitimde olan kaç tane öğrencilerinin bulunduğu ile ilgili durumları Tablo 3.4’ te gösterilmiştir.

Tablo 3.4.Katılımcıların Demografik Bilgilerinin Dağılımı

		Kişi Sayısı
Cinsiyet	Kadın	10
	Erkek	10
Mesleki Deneyim (Yıl)	1-7	4
	8-14	10
	15-21	2
	22 ve Üzeri	4
Okutulan Sınıf	5.Sınıf	13
	6. Sınıf	13
	7. Sınıf	15
	8. Sınıf	15
Mezuniyet Durumu	Eğitim Fakültesi	16
	Fen Edebiyat Fakültesi	2
	Diğer Fakülteler	2
Branşlar	Fen bilgisi	1
	Matematik	5
	İngilizce	4
	Türkçe	4
	Din Kültürü	2
	Görsel Sanatlar	1
	Sosyal Bilgiler	1
	Müzik	1
Teknoloji Tasarım	1	

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 10 tanesi kadın, 10 tanesinin de erkek olduğu belirlenmiştir. Katılımcılardan 4 öğretmen 1-7 yıllık mesleki deneyime; 10 öğretmen 8-14 yıl arası mesleki deneyime; 2 öğretmen 15-21 yıllık mesleki deneyime; 4 öğretmenin ise 22 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip olduğu belirlenmiştir. Katılımcı öğretmenlerden 13 tanesi 5.sınıf; yine 13 tanesi 6.sınıf; 15 tanesi 7.sınıf; yine 15 öğretmen ise 8.sınıf öğrencilerinin derslerine girmektedir. Katılımcıların 16'sı Eğitim Fakültesi, iki tanesi Fen Edebiyat Fakültesi, iki öğretmen de diğer fakültelerden mezun olmuştur. Katılımcı öğretmenlerin branşları incelendiğinde Fen Bilgisi 1, Matematik 5, İngilizce 4, Türkçe 4, Din Kültürü 2, Görsel Sanatlar 1, Sosyal Bilgiler 1, Müzik 1, Teknoloji Tasarım 1 öğretmenle görüşmeler yürütülmüştür.

3.4. Veri Analizi

İçerik analizi nitel araştırmalarda kullanılan tekniklerden biridir. İçerik analizinde temel yaklaşım elde edilen mevcut verileri açıklanabilmeleri için kavramlara ve bu kavramların birbiriyle olan ilişkilerine ulaşılacak şekilde düzenlemektir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Verilerin betimsel analizle incelenmesinin ardından içerik analizinin sürece dahil edilmesi, gözden kaçan veya keşfedilmeyen kavramlar ve temaların ortaya çıkmasına olanak sağlamakta ve buna bağlı olarak kavramsallaştırmayla başlayan süreç, kavramların mantıklı düzenlenmesi ve ilgili temaların verileri açıklayabilir nitelikte olması ile devam etmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Strauss ve Corbin (1990: 62) “Bilim kavramlar olmadan varolamaz; kavramlar bizim olguları anlamamıza ve bu olgular üzerinde etkili düşünmemize yardımcı olur. Bir kavrama ad verdiğimiz zaman; o kavramla ilgili sorular sorabiliriz, o kavramı inceleyebiliriz ve başka kavramlarla ilişkilendirebiliriz” (Aktaran: Yıldırım ve Şimşek, 2016: 242). Araştırmada, farklı branştaki öğretmenlerin sorulara verdiği cevaplar araştırmanın verilerini oluşturmaktadır. Demografik bilgiler ve açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formundan elde edilen veriler içerik analizi ile kodlanarak kategorilere ayrılmıştır. Temalar frekans ve yüzde kullanılarak bulgularda sunulmuştur.

Kategorilere oluşturulurken görüşmede kullanılan açık uçlu sorular göz önüne alınmıştır. Bu süreç bittikten sonra veri analizi tamamlanıp araştırmanın bulgularına ulaşılmıştır. Öğretmenlerin verdiği cevaplar tarafsız ve detaylı olarak yorum eklenmeden bulgular kısmında aktarılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeye ilişkin ses kayıtlarının yazılı dökümleri araştırmacı tarafından yapıldıktan sonra, araştırmacı ve bir uzman tarafından bu dökümlerin tamamı içerik analizi tekniği ile ayrı ayrı analiz edilerek veri kodlama anahtarı ve temalar oluşturulmuştur. Araştırmacı ve uzman tarafından gerçekleştirilmiş olan kodlamalarda kodlayıcılar arası güvenilirlik %93 olarak bulunmuştur.

Tablo 3.5. Ana Temalar

Tema No	Tema Adı
1.	Kaynaştırmaya Yönelik Tanımlar
2.	Kaynaştırma Eğitiminin Eğitim Öğretim Sürecinde Kaynaştırma Öğrencisi Açısından Etkileri
3.	Kaynaştırma Eğitiminin Eğitim Öğretim Sürecinde Normal Gelişim Gösteren Öğrenciler Açısından Etkileri
4.	Kaynaştırma Eğitimini Planlama ve Uygulama Sürecinde RAM ile İletişim
5.	Sınıfta Kaynaştırma Öğrencileri İçin Yapılan Düzenlemeler
6.	Kaynaştırma Öğrencisi İçin BEP Hazırlama Süreci
7.	Öğrenciler için Amaç Belirleme Kriterleri
8.	Kaynaştırma Öğrencilerinin Aileleriyle İletişim
9.	Kaynaştırma Öğrencisi İle Problem Yaşandığında Kullanılan Çözüm Yöntemleri
10.	Mevcut Kaynaştırma Eğitiminin Daha Nitelikli Olması İçin Yapılması Gerekenler

3.5. Pilot Uygulama

Araştırma görüşme sorularının düzenlenmesi amacıyla araştırmacı tarafından üç öğretmenle pilot uygulama yapılmış ve alınan cevaplar alanda uzman bir öğretim üyesi tarafından incelenmiştir. Araştırmanın daha güvenilir olması adına sorular tekrar analiz edilmiş ek düzeltmeler yapılarak görüşme sorularına son hali

verilmiştir. Uzman onayı alınarak görüşme formuna gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra görüşme formu araştırmaya katılan öğretmenlere uygulanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular, temalar ve alt temalar olarak kategorilere ayrılarak ele alınmıştır.

Araştırmada nitel veri toplama tekniklerinden içerik analizi kullanılmıştır. Açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu aracılığıyla. Elde edilen verilerin içerik analizi yapılmıştır. Analiz sonucu 10 ana tema 34 alt temadan oluşmaktadır. Ana temalara ilişkin bilgiler tablo 4.1'de sunulmuştur.

Tablo 4.1. Ana Temalar

Tema No	Tema Adı
1.	Kaynaştırmaya Yönelik Tanımlar
2.	Kaynaştırma Eğitiminin Eğitim Öğretim Sürecinde Kaynaştırma Öğrencisi Açısından Etkileri
3.	Kaynaştırma Eğitiminin Eğitim Öğretim Sürecinde Normal Gelişim Gösteren Öğrenciler Açısından Etkileri
4.	Kaynaştırma Eğitimini Planlama ve Uygulama Sürecinde Ram ile İletişim
5.	Sınıfta Kaynaştırma Öğrencileri İçin Yapılan Düzenlemeler
6.	Kaynaştırma Öğrencisi İçin BEP Hazırlama Süreci
7.	Öğrenciler için Amaç Belirleme Kriterleri
8.	Kaynaştırma Öğrencilerinin Aileleriyle İletişim
9.	Kaynaştırma Öğrencisi İle Problem Yaşandığında Kullanılan Çözüm Yöntemleri
10.	Mevcut Kaynaştırma Eğitiminin Daha Nitelikli Olması İçin Yapılması Gerekenler

4.1. Kaynaştırmaya Yönelik Tanımlar

Araştırmaya katılan öğretmenlere sizce kaynaştırma nedir diye sorulmuş ve alınan cevaplar aşağıda verilmiştir:

“Kaynaştırma engelli olan çocukların diğer çocuklarla birlikte topluma kazandırılması veya toplum içindeki davranışlarına yönlendirilmesi” diyerek sözlerine şöyle devam etmiştir. *“Sosyalleşmesi olarak görüyorum çünkü kaynaştırmanın akademik derslerde çok etkili olduğunu düşünüyorum ”* (Ö7.M)

“ Kaynaştırma benim anladığım kadarıyla dezavantajlı öğrencilerin avantajlı öğrencilerle birlikte aynı ortamda birbirleriyle kaynaşmalarını sağlamak ve onların gelişmelerine katkıda bulunmaktır” (Ö9.D)

“Bana göre kaynaştırma, öğrencilerimiz içindeki engelli demeyelim de, hafif eksiklikleri olan kişilerin normal gelişim gösteren öğrencilerle aynı seviyelerde olması diyebiliriz” (Ö10.T)

“Kaynaştırma normal gelişim gösteren öğrencilerin seviye olarak gerisinde kalan öğrencilerin diğer öğrencilerin seviyesine gelmesi için yapılmış bir programdır” (Ö15.T)

4.2. Kaynaştırma Eğitiminin Eğitim Öğretim Sürecinde Kaynaştırma Öğrencisi Açısından Etkileri

Tablo 4.2. Kaynaştırma Eğitiminin Eğitim Öğretim Sürecinde Kaynaştırma Öğrencisi Açısından Etkileri Temasıyla İlgili Alt Temalar

Alt Temalar	N	%
Kaynaştırma Öğrencisi Açısından Olumlu Görenler	2	10
Kaynaştırma Öğrencisi Açısından Olumsuz Görenler	9	45
Kaynaştırma Öğrencisi Açısından Hem Olumlu Hem Olumsuz Görenler	9	45
Toplam	20	100

Araştırmaya katılan iki (%10) öğretmen kaynaştırma eğitiminin eğitim öğretim sürecinde kaynaştırma öğrencisi açısından olumlu olduğunu belirtmiştir.

Kaynaştırma eğitimini olumlu bulan öğretmenler kaynaştırma öğrencisinin eğitim öğretime daha iyi adapte olacağını, kendisindeki eksiklikleri görüp normal gelişim gösteren öğrencilere uyum sağlayabileceğini, kaynaştırma öğrencilerinin nasıl davranması gerektiğini öğrenebileceğini belirtmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Kaynaştırma öğrencisinin eğitim öğretime daha çok adapte olmasını sağlar ve bu süreçte kendindeki, eksikliklerin ortadan kalkabileceğini, kendisinin de normal gelişim gösteren öğrenciler gibi olabileceğini görmesine yardımcı olur.” (Ö10.T)

“Kaynaştırma bütün okullar için önemli ve kesinlikle olmalı. Öğrenciler en azından nasıl davranması gerektiğini, saygıyı, sevgiyi öğrense bile bizim için bir kazanç diye düşünüyorum.” (Ö9.D)

Araştırmaya katılan dokuz (% 45) öğretmen kaynaştırma eğitiminin eğitim öğretim sürecinde kaynaştırma öğrencisi açısından olumsuz olduğunu belirtmiştir. Kaynaştırma öğrencisi ile bireysel ilgilenemedikleri için kaynaştırma öğrencisi açısından olumsuz olduğunu ifade etmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Sınıfın düzeninin bozulması olumsuz örnek teşkil etmekte ve neticede bunu suistimal eden öğrencilerimiz de var.” (Ö19.D)

“Yani şu anda program yapıyoruz, belli bir süreç takip ediyoruz ama çok olumlu olduğunu düşünmüyorum daha farklı şeyler yapılabilir. Çünkü aynı sınıf içerisinde aynı öğrenciye aynı programı sunuyoruz. Yapılan eğitimlerin faydalı olduğunu görmüyorum.” (Ö15.T)

“Bence kaynaştırma öğrencileri için eğitim öğretimin sınıf düzeyinde çocuklarla çok ilgilenemediğiniz için çok bir şey faydası yok ilgilenemiyoruz o yüzden de boşa zaman harcanıyor.” (Ö12.M)

Araştırmaya katılan dokuz (% 45) öğretmen kaynaştırma eğitiminin eğitim öğretim sürecinde kaynaştırma öğrencisi açısından hem olumlu hem de olumsuz olduğunu belirtmiştir. Kaynaştırma eğitimini olumlu bulmalarında öğrencinin normal gelişim gösteren öğrencilerle eğitim görmesi sosyalleşmesi adına olumlu olduğunu belirtmişlerdir. Olumsuz görmelerine neden olarak da öğrencinin akademik olarak

sınıfa uyum sağlayamadıklarını ve kendilerini yetersiz hissettiklerini ifade etmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Bazı öğrencilerin kaynaştırma eğitimi almasında bir sakınca yok alabilirler, çünkü onlara faydalı olabiliyor ki diğer çocuklarla kaynaşabiliyorlar ancak 5/ D sınıfında bir tane çocuğumuz sınıf huzurunu bozduğu için özel eğitim sınıfa alınması gerekiyor diye düşünüyorum; belki öğretim açısından değil de eğitim açısından düşündüğümüz zaman kaynaştırmaları o sınıfta bulunmaları biraz faydalı olabiliyor.” (Ö9.D)

“Kaynaştırma eğitiminin genel olarak faydalı olduğuna inanıyorum ama her öğrencinin de kaynaştırma diye normal gelişim gösteren öğrencilerin arasında eğitim görmesinin faydalı olduğuna inanmıyorum.” (Ö17.D)

“Kaynaştırmanın olumlu etkileri de var olumsuz etkileri de var. Kaynaştırma eğitimine tabi olan öğrenciler sınıf içerisinde sosyal yaşam süreçlerini gerçekleştiriyorlar o açıdan olumlu ama kaynaştırma eğitimine tabi olduklarından dolayı öğretim açısından olumsuz etkileniyorlar. Yeterli bilgi ve beceriye sahip olamayan öğrenciler diğer öğrencilerdeki bilgi ve beceriyi gördükleri zaman ister istemez psikolojik olarak ben yapamıyorum düşüncesine kapılıyorlar.” (Ö16.M)

4.3. Kaynaştırma Eğitiminin Eğitim Öğretim Sürecinde Normal Gelişim Gösteren Öğrenciler Açısından Etkileri

Tablo 4.3. Kaynaştırma Eğitiminin Eğitim Öğretim Sürecinde Normal Gelişim Gösteren Öğrenciler Açısından Etkileri

Alt Temalar	N	%
Normal Gelişim Gösteren Öğrenciler Açısından Olumsuz Görenler	5	25
Normal Gelişim Gösteren Öğrenciler Açısından Hem Olumlu Hem Olumsuz Görenler	6	30
Düzeye Göre Değişir Diyenler	6	30
Nötr Görenler	3	15
Toplam	20	100

Araştırmaya katılan beş (%25) öğretmen kaynaştırma eğitiminin eğitim öğretim sürecinde normal gelişim gösteren öğrenciler açısından etkilerini olumsuz görmüştür. Kaynaştırma öğrencisinin sınıfa uyum sağlayamadığını, dersin akışını bozduğu için de normal gelişim gösteren öğrencilerin bu durumdan olumsuz etkilendiğini ifade etmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Normal gelişim gösteren öğrenciler onları kendi aralarına almaya çalışıyorlar ama kaynaştırma öğrencileri sıkıldıkları için uyum sağlayamıyorlar. Çocuk gibi davranıyorlar ve derse katılmıyorlar. Kendi istediklerini yapmaya çalışıyorlar diğer öğrencilerinde ders düzenini bir şekilde bozuyorlar.” (Ö2.T.T)

“Başarılı öğrenciler kaynaştırma öğrencisinin davranış bozukluğundan dolayı derse kendini veremiyor çünkü öğretmen onu susturmaya çalıştığı için ders bölünüyor öğretmen zor durumda kaldığı için öğrenci de zor durumda kalıyor.” (Ö5.İ)

“Olumsuz çünkü kaynaştırma çocukları, diğer çocukları ister istemez etkiliyor. Davranışlarıyla diğer arkadaşlarını rahatsız ediyor o yüzden de sınıftaki olumsuz davranışlar çoğalıyor.” (Ö12.M)

Araştırmaya katılan altı (%30) öğretmen kaynaştırma eğitiminin eğitim öğretim sürecinde normal gelişim gösteren öğrenciler açısından etkilerini hem olumlu hem de olumsuz görmüştür. Çalışmaya katılan öğretmenler, normal gelişim gösteren öğrencilerin öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine tolerans göstermesi ve kaynaştırma öğrencisinin ders akışını bozması sebebiyle olumsuz tutum sergilediklerini ifade ederken kaynaştırma öğrencisini kabullenip farklılıklara saygı duyma açısından ise olumlu olduğunu belirtmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Kaynaştırma öğrencilerine tolerans gösteriyoruz diğer öğrenciler de kendilerini onlarla kıyaslıyorlar bu açıdan olumsuz olabiliyor; bazı öğrenciler çok güzel davranıyor ve onlarla ilgilenmeyi çok seviyorlar.” (Ö7.M)

“Kaynaştırma öğrencisi davranış açısından problemlili bir öğrenciyse dersin akışını bozabiliyor diğer öğrencilerin konsantrasyonlarının dağılmasına sebep

olabiliyorlar, bu yüzden olumsuz etkileri oluyor. Olumlu açıdan da bireysel farklılıklara saygı duymayı öğreniyorlar.” (Ö13.İ)

“Normal gelişim gösteren öğrenciler kaynaştırma eğitimine tabi olan öğrencileri o yapamıyor o anlamaz tarzında cümlelerle önemsiz görmeye başlıyorlar buda olumsuz sonuçlara sebep oluyor ama bazı sınıflarda ise tamamen kabullenilmiş onun da bir birey olduğunu, sürekli gelişim sürecinde olduğunu düşünen sınıflarımız var.”(Ö16.M)

Araştırmaya katılan altı (%30) öğretmen kaynaştırma eğitiminin eğitim öğretim sürecinde normal gelişim gösteren öğrenciler açısından etkilerini düzeye göre değiştiğini belirtmişlerdir. Öğretmenler kaynaştırma öğrencisinin seviyesine göre etkinin değiştiğini yetersizlik düzeyi fazla ise olumsuz olduğunu, yetersizlik düzeyi az ise sınıfa uyumunun daha iyi olduğunu ifade etmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Biraz öğrenciye bağlı iki öğrencimin diğerlerine herhangi bir zararı sıkıntısı engellemesi yok geçen sene bir öğrencim dersin işlenişini çok fazla aksatıyordu ve sınıfta sürekli kavga ortamı oluşuyordu.” (Ö1.İ)

“Arkadaşlarıyla uyuma bağlı yetersizlik düzeyinin yüksekliğine bağlı olarak değişebiliyor; olumlu etkileri engelinden dolayı arkadaşları tarafından benimsenen öğrencilerimiz de oldu tam tersine sınıfta hiç sevilmeyen öğrencilerimiz de oldu.”(Ö19.S)

“Yani kaynaştırmaya tabi olan öğrencinin tutumuna göre sınıfa faydası, zararı, olumlu, olumsuz etkilenmesi değişiyor.”(Ö17.D)

Araştırmaya katılan üç (%15) öğretmen kaynaştırma eğitiminin eğitim öğretim sürecinde normal gelişim gösteren öğrenciler açısından etkilerini nötr olduğunu belirtmişlerdir. Buna neden olarak kaynaştırma öğrencisi için herhangi bir farklılık yapılmadığını ve sınıfta olup olmasının herhangi bir etkisinin olmadığı için nötr olduğunu ifade etmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Yani normal gelişim gösteren öğrencileri çok etkilediğini düşünmüyorum, aslında nötr gibi geliyor yani kaynaştırma sınıfında; sınıfta olup yada olmamasının bence bir farkı olmuyor...”(Ö11.M)

“Diğer öğrenciler kaynaştırma eğitimine olumlu olumsuz yanları yani farklı bir şey yapmadığınız için onları olumsuz etkileyecek bir durum yok”(Ö15.T)

4.4. Kaynaştırma Eğitimini Planlama ve Uygulama Sürecinde RAM İle İletişim

Tablo 4.4.Kaynaştırma Eğitimini Planlama ve Uygulama Sürecinde Ram İle İletişimle İlgili Alt Temalar

Alt Temalar	N	%
Kaynaştırma Eğitimini Planlama ve Uygulama Sürecinde Ram ile İletişimi Yeterli Bulanlar	2	10
Kaynaştırma Eğitimini Planlama ve Uygulama Sürecinde Ram ile İletişimi Yeterli Bulmayanlar	18	90
Toplam	20	100

Çalışmaya katılan iki (%10) öğretmen kaynaştırma eğitimini planlama ve uygulama sürecinde RAM ile iletişimi yeterli bulmuştur. Öğretmenler her sene raporlar yenilendiği için RAM ile iletişimin yeterli olduğunu ama daha da iyi olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Yeterli her sene raporları güncelleniyor zaten ama o raporların ne derece doğru olduğunu şuan bilemiyorum” (Ö1.İ)

“RAM ile iletişimi yeterli oranda buluyorum ama mevcut iletişim daha iyi hale getirilebilir.”(Ö19.S)

Araştırmaya katılan on sekiz (%90) öğretmen kaynaştırma eğitimini planlama ve uygulama sürecinde RAM ile iletişimi yeterli bulmamıştır. RAM ile iletişimin olumsuz olmasına neden olarak iletişimin sadece evrak gelip doldurma olduğunu

karşılıklı bir iletişim olmadığı için de iletişimi yeterli bulmadığını ifade etmiştir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Herhangi bir iletişimimiz olmuyor zaten biz rehberlik servisi ile iletişim kuruyoruz direk bize gelen evraklarda sadece matbu diye düşünüyorum ben hani öğrencinin özellikle kendine ait özel bir evrak gelmiyor” (Ö2.T.T)

“Yeterli bulmuyorum sadece kağıt düzeyinde şunları yapın bunları yapın, şunları doldurun diyorlar bizde gönderiyoruz bu kadar iletişim kağıt üzerinde.” (Ö12.M)

“Herhangi bir iletişimimiz olmuyor, sadece yazılı bilgiler bize geliyor, sayfa veriliyor onu dolduruyoruz gönderiyoruz, herhangi bir sözlü iletişim, karşılıklı bir diyalog şeklinde geçmiyor.” (Ö15.T)

“Yeterli bulmuyorum öğrenci velisi rehber öğretmeniyle görüşüyor, ben öğrencime kaynaştırma raporu alacağım diyor bu süreçte bizim müdahalemiz olmuyor Oradan rapor gelirse kaynaştırma oluyor rapor gelmiyorsa kaynaştırma olmuyor.” (Ö17.D)

4.5. Sınıfta Kaynaştırma Öğrencileri İçin Yapılan Düzenlemeler

Tablo 4.5. Sınıfta Kaynaştırma Öğrencileri İçin Yapılan Düzenlemeler İle İlgili Temalar

Alt Temalar	N	%
Sınıfta Oturma Düzeni İle İlgili Değişiklik Yapanlar	6	30
Planlama İle İlgili Yapılan Düzenlemeler	6	30
Müfredatta Düzenleme Yapanlar	4	20
Sınıfta Hiç Düzenleme Yapmayanlar	4	20
Toplam	20	100

Araştırmaya katılan altı (%30) öğretmen sınıfta oturma düzeni ile ilgili değişiklik yaptıklarını belirtmişlerdir. Kaynaştırma öğrencisinin engeli görme veya işitme ise ön sıraya oturttuklarını, yanına da onunla ilgilenebilecek bir öğrenci oturttuklarını ifade etmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Sınıf içinde çocuğu ön sıralarda oturtmaya çalışıyorum yanındaki öğrenciyi oturturken onunla ilgilenebilecek veya zeka seviyesi daha yüksek bir öğrenciyle oturtmaya çalışıyorum”(Ö4.M)

“Kaynaştırma sebebi işitme görme gibi sebeplerse öğrencilerin yerini değiştirebiliyoruz, onun dışında kaynaştırma sadece öğrenmede güçlükle ilgili bir durumsa öğrencinin istediği yere oturtmaya çalışıyoruz”(Ö11.M)

“Genellikle gözümüze daha yakın olan yere alıyoruz oturma düzeni olarak; kendi istekleriyle tek başlarına oturmak istiyorlar hatta arkayı tercih ediyorlar ama biz öğretmenler olarak ön tarafa alıyoruz.” (Ö14.T)

Araştırmaya katılan altı (%30) öğretmen sınıfta planlama ile ilgili düzenlemeler yaptıklarını belirtmişlerdir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin bir kısmı kaynaştırma öğrencisi için bireysel plan yaptıklarını, fakat planın kağıt üzerinde kaldığını planı uygulamadıklarını ifade etmiştir. Bir kısım öğretmen de bireysel ilgilenirken, ödevlerinde ve sınav yaparken bireysel hazırladığını ifade etmiştir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Ona göre plan hazırlanıyor oturma yeri belirleniyor yani fiziksel şartları ona göre hazırlıyoruz. Fakat bireysel ilgilenirken, görev verirken ya da ödevlendirirken bireysel olmasına önem veriyorum. Planlarımızı kazanımlarımıza göre yapıyoruz o çocuğun kazanımlarına göre” (Ö6.T)

“Sınıf içerisinde olduğu için planlama ve müfredatla ilgili farklı bir program yapamıyorsun. Planlarımız kağıtta kalıyor kağıt üzerinde yapıyoruz ama ders anlatırken normal anlatıyoruz. Sadece yazılı sınav yaparken onlara daha basite indirilmiş soruyoruz” (Ö15.T)

Araştırmaya katılan dört (%20) öğretmen müfredatta düzenlemeler yaptıklarını belirtmişlerdir. Çalışmaya katılan öğretmenler kaynaştırma öğrencisi için seviyesine

uyun etkinlikler hazırladığını, konuları kaynaştırma öğrencisine uygun anlatıp ona göre sınav yaptığını belirtmiştir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Onlar için konuların seviyelerini düşüyorum mesela hani diğer arkadaşları daha çizim kesim ağır şeyler yaparken bunlar daha basit katlama kıvrma daha basit kesmeler yapıyorlar” (Ö2.T.T)

“Dikkat dağınıklığı ve hiperaktivite olan çocuklarla boyama çalışması, çizgi çalışması gibi dikkatini yoğunlaştıracağı etkinlikler yapıyoruz; matematik etkinlikleri, sayılarla ilgili genelde. Daha basit programlar hazırlıyorum” (Ö7.M)

“Planlama ve müfredat da çocukların durumuna göre işlediğimiz konuların kolaylarını onların anlayabileceği ölçüde aktarıp; ona göre sınava tabi tutuyoruz.” (Ö19.S)

Çalışmaya katılan dört (%20) öğretmen sınıfta hiç düzenleme yapmadıklarını belirtmişlerdir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin bir kısmı sınıfta hiçbir düzenleme yapılmamasına sebep olarak bireysel ilgilenmediğini ve normal gelişim gösteren öğrencilerin kaynaştırma öğrencilerini kıskanmasının neden olduğunu ifade etmiştir. Bir kısım öğretmen de sınıfta düzen bozulursa ön sıraya oturarak bir düzenleme yaptığını onun haricinde herhangi bir düzenleme yapmadığını ifade etmiştir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Çok bir şey yapamıyoruz dakikamız zaten kırk dakika tek olarak ilgilensek diğerleri biraz kıskanç davranabiliyor ya da süre çocuk için yeterli değil zaten beni anlayamıyor. O yüzden çok ilgili davranamıyoruz ister istemez” (Ö12.M)

“Herhangi bir oturma düzeni yapmıyoruz sadece çok gerekli olduğunda sınıfta düzen bozulduğunda yanıma almaya çalışıyorum; gözümün önünde durmasına gayret ediyorum onun haricinde herhangi bir oturma düzeni yok.” (Ö8.İ)

“Oturma düzeni olarak öğrencilere çok fazla müdahale etmiyorum; öğrencilerde sınıfta istedikleri yerde oturuyorlar.” (Ö11.M)

4.6. Kaynaştırma Öğrencisi İçin BEP Hazırlama Süreci

Tablo 4.6. Kaynaştırma Öğrencisi İçin BEP Hazırlama Süreci İle İlgili Alt Temalar

Alt Temalar	N	%
BEP'leri Rehber Öğretmenle Yapanlar	5	25
BEP'leri Kendisi Yapanlar	15	75
Toplam	20	100

Araştırmaya katılan beş (%25) öğretmen BEP'leri rehber öğretmenlerle yaptıklarını belirtmişlerdir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin bir kısmı BEP yaparken rehber öğretmenden gerekli bilgiyi alıp öyle yaptığını ifade ederken bir kısmı da BEP yaparken rehber öğretmenden yardım aldığını ifade etmiştir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“BEP'leri rehber öğretmenimiz bize bazı bilgileri sunduktan sonra derse giren diğer öğretmenlerle işbirliği içerisinde yapıyoruz. Ayrıca öğrencinin ailesiyle de bu konuda paslaşıyoruz.” (Ö4.M)

“BEP'leri yaparken genellikle okulumuzdaki rehber öğretmenden yardım alıyorum.”(Ö20)

“BEP yapıyoruz; hedefleri hedefleri rehberlik servisinin verdiği evraklardan seçiyoruz.”(Ö18.G)

Araştırmaya katılan on beş (%75) öğretmen BEP'leri kendileri yaptıklarını belirtmişlerdir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin bir kısmı öğrencinin seviyesine göre BEP'leri kendisinin yaptığını bir kısmı ise rehber öğretmenin sene başındaki verdiği plan doğrultusunda yaptığını ifade etmiştir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“BEP’leri şimdiye kadar sınıf öğretmenleri ile birlikte yaptım; hedefleri ise öğrencinin hal ve hareketlerine göre öğrenme düzeyine, güçlüğüne göre kendim araştırarak hallediyorum.”(Ö5.İ)

“İlk gözlem yapıyoruz. Bakıyorum neleri yapabiliyor, neleri yapamıyor? Ona göre çok yoğun bir program hazırlamıyorum, daha basit programlar hazırlıyorum.” (Ö7.M)

“Rehber öğretmenimizin bize verdiği sene başındaki plan doğrultusunda hedefleri kendim belirliyorum. İnternette araştırıyorum ve çocuğun hangi kazanımları alabileceğine dikkat ediyorum” (Ö19.S)

4.7. Öğrenciler İçin Amaç Belirleme Kriterleri

Tablo 4.7. Öğrenciler İçin Amaç Belirleme Kriterleri Temasıyla İlgili Alt Temalar

Alt Temalar	N	%
Kaynaştırma Öğrencisi İçin Hedefleri Öğrenci Düzeyine Göre Seçenler	13	65
Kaynaştırma Öğrencisi İçin Hedefleri Ders Kazanımları ve Öğrencinin Seviyesine Göre Seçenler	6	30
Kaynaştırma Öğrencisi İçin Hedefleri RAM’dan Gelen Rapora Göre Seçenler	1	5
Toplam	20	100

Araştırmaya katılan on üç (%65) öğretmen kaynaştırma öğrencisi için hedefleri öğrenci düzeyine göre seçtiklerini belirtmişlerdir. Hedefleri seçerken öğrencinin öğrenme düzeyi ve güçlüğüne göre seçtiğini ifade etmiştir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“BEP’leri şimdiye kadar sınıf öğretmenleri ile birlikte yaptım; hedefleri ise öğrencinin hal ve hareketlerine göre öğrenme düzeyine, güçlüğüne göre kendime araştırarak belirliyorum.”(Ö5.İ)

“Kazandıracığım kazanımları yıllık plandan, bu öğrenci bunu kavrayabilir, öğrenebilir diyerek kolay ve basit kavrayabileceği hedefleri alarak BEP planı hazırladım.”(Ö9.D)

“Hedefleri çocuğun durumuna göre yapıyorum. Çocuğun çocuğun durumunu bildiğim için ona göre planlama yapıyorum daha basit şeyler açıkçası çocuğa göre.”(Ö15.T)

Araştırmaya katılan altı (%30) öğretmen kaynaştırma öğrencisi için hedefleri ders kazanımları ve öğrencinin seviyesine göre seçtiklerini belirtmişlerdir. Çalışmaya katılan öğretmenler bu hedefleri seçerken kendi branşının kazanımlarından öğrenciye uyum seçtiğini ifade etmiştir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Türkçe' dersindeki kendini anlatabilme, ifade edebilme, konuşma ile ilgili seçiyorum. Çocuğa yönelik konuşmasındaki eksiklikler ve okumasında; okumadan da ileri gidersek anlamasına yönelik oluyor” (Ö10.T)

“Test yaparım genelde. Testlerde öncelikli olarak çarpım tablosuna hâkim mi değil mi? Çarpım tablosu bilmiyorsa dört işlem becerisine sahip mi değil mi ona bakıyorum. Eğer dört işlem becerisine sahipse müfredata uygun hangi konular çocuğa öğretilir, hangi konularda eksikliği var belirliyorum. Hedef ve kazanımları buna göre seçiyorum.”(Ö16.M)

“Branşıma göre seçiyorum. Türkçe alanındaki kabiliyetine, yeteneğine yeterliliğine bakıyorum. Hedeflerimi ona göre belirliyorum”(Ö14.T)

“Hedefleri en basit İngilizce kazanımlarından seçmeye çalışıyorum, öğrenme güçlüğü çektiği için sayılar, renkler basit kazanımları seçmeye çalışıyorum.” (Ö13.İ)

Araştırmaya katılan bir (%5) öğretmen kaynaştırma öğrencisi için hedefleri RAM'dan gelen rapora göre seçtiklerini belirtmişlerdir. Öğretmen öğrencinin RAM'dan gelen raporundaki bilgilere göre hedef seçtiğini ifade etmiştir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Hedefleri RAM'dan öğrencinin hazırbulunuşluk düzeyiyle ilgili gelen bilgilere göre seçiyorum” (Ö11.M)

4.8. Kaynaştırma Öğrencilerinin Aileleriyle İletişim

Tablo 4.8. Kaynaştırma Öğrencilerinin Aileleriyle İletişim İle İlgili Alt Temalar

Alt Temalar	N	%
Kaynaştırma Öğrencilerinin Aileleriyle Hiç Görüşmeyenler/Nadir Görüşenler	4	20
Kaynaştırma Öğrencilerinin Aileleriyle İletişim Kurabilenler	4	20
Kaynaştırma Öğrencilerinin Aileleri Okula Gelirse Görüşenler	4	20
Kaynaştırma Öğrencilerinin Aileleriyle Şikayet -Sıkıntı Olursa Görüşenler	4	20
Kaynaştırma Öğrencilerinin Aileleriyle Çocuğun Durumu İçin Görüşenler	3	15
Kaynaştırma Öğrencilerinin Aile İçerisinde Herhangi Bir Sorun İçin Görüşenler	1	5
Toplam	20	100

Araştırmaya katılan dört (%20) öğretmen kaynaştırma öğrencisinin aileleriyle hiç görüşmediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler rehberlik servisi ile görüştiklerini aile ile hiç iletişime geçmediklerini veliyi çağırrsa da gelmediğini ifade etmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Hiç görüşmedim ama rehberlik servisi şu anda görüşmüş durumda ben onlarla biraz işbirliği yapıyorum.”(Ö4.M)

“Kaynaştırma öğrencisinin velisinin gelip de öğrencisinin durumunu sorduğunu görmedim zaten bir problem olduğunda rehber öğretmenle görüştüğümüz için rehber öğretmen sanırım daha çok velileriyle görüşüyor, bizim görüşmemiz olmuyor”(Ö13.İ)

“İşbirliğini ve faydasını geçen yıl bir öğrencide gördüm onun haricinde diğer veliyi çağırıyorsun öğrenci BEP’li bir şey söyleyeceksin paylaşacaksın veli gelmiyor veli ile işbirliği önemli ama maalesef velilerimiz duyarsız gelmiyor.”(Ö15.T)

Araştırmaya katılan dört (%20) öğretmen kaynaştırma öğrencisinin aileleriyle iletişim kurabildiklerini belirtmişlerdir. Ailelerle iletişim kurabilen öğretmenler sınıf rehber öğretmeni oldukları sınıftaki öğrencilerin aileleri ile iletişim kurduklarını ifade etmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Kendi sınıfımın kaynaştırmasıyla görüşüyorum diğer sınıflardakilerle değil de kendi sınıfımınkiyle görüşüyoruz ailesi arıyor, ben arıyorum.”(Ö3.F)

“Rehberlik yaptığım sınıftaki öğrenci velisiyle çok rahat iletişime girebiliyoruz”(Ö6.T)

“Oldukça iyi durumda velilerle ara ara görüşüyoruz bazen öğrencilerimizi onurlandırmak adına doğum günlerinde basit partiler ya da o çocuğun sınıfa aidiyetini hissettirebilecek bir takım kutlama programları yapıyoruz, hoşlarına da gidiyor.”(Ö20.MZ)

Araştırmaya katılan dört (%20) öğretmen kaynaştırma öğrencisinin aileleri okula geldikleri takdirde iletişim kurabildiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler aileler okula gelirse görüşebildiklerini diğer türlü herhangi bir görüşme yapmadıklarını ifade etmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“İletişimi rehberlik servisi ile sağlıyoruz rehber öğretmen uygun görür çağırırsa bu şekilde diyaloga giriyoruz onun haricinde bize birebir gelen olursa öyle görüşüyoruz onun dışında bir görüşmemiz olmuyor”(Ö2.T.T)

“Aile okula geldikçe görüşebiliyoruz. Bazı öğrencilerimiz sınıfta çok sorun yaşadığı için ailesi her gün geliyor görüşüyoruz. Diğer öğrencilerin aileleri ile hiç görüşmedik.” (Ö7.M)

“Görüşmelerimiz oluyor yani ayda bir en azından geliyor babası ya da annesi onlarla görüşüyoruz ama çok bir ilerleme kaydedemiyoruz tabi ki onlarda ilgisiz oluyor genelde...”(Ö12.M)

Araştırmaya katılan dört (%20) öğretmen kaynaştırma öğrencisinin aileleri ile şikayet ya da sıkıntı olduğu takdirde görüştiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler ailelerle kaynaştırma öğrencisi ile sorun yaşadıklarında sınıfta herhangi bir problem olduğunda görüştiklerini ifade etmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Bazı öğrencilerimiz sınıfta çok sorun yaşadığı için ailesi hemen hemen her gün geliyor görüşüyoruz. Diğer öğrencilerin aileleri ile hiç görüşmedik.” (Ö7.M)

“İletişimimiz yeterli düzeyde zaman zaman görüşmelerimiz oluyor. Özellikle öğrencinin problem yaşadığı zamanlarda bireysel görüşmelerimiz oluyor” (Ö20.MZ)

“Gelen olursa genelde davranış konusunda görüşüyoruz. Yoksa eğitim konusunda akademik olarak görüştüğümüz olmadı.” (Ö8.İ)

Araştırmaya katılan üç (%15) öğretmen kaynaştırma öğrencisinin aileleri ile çocuğun durumu için görüştiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler ailelerle öğrencinin sınıf içindeki durumu ile ilgili ya da öğrenci için neler yapılabileceği konularında görüştiklerini ifade etmiştir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Ne yapmamız gerektiği konularını görüşüyoruz çünkü BEP’li öğrenciler konusunda biz öğretmenlerin eli kolu bağlı ve çaresiz kalınıyor. Raporundan dolayı herhangi bir konuda yaptırım yok. Çocuklar da bunun farkına varıyor ve bir süre sonra ders içi etkinliklere katılmadıkları gibi bir de sınıf içi düzeni de bozuyorlar. Velilerle bunu görüşüyoruz” (Ö14.T)

“Genelde çocuğun durumuyla ve engel düzeyiyle ilgili görüşüyoruz. Yapabileceğimiz bir şeyler olup olmadığını ya da çocuğun evdeki davranışlarıyla buradaki davranışlarını görüşüyoruz. Okula rahat gelip gelmediğini soruşturarak çözmeye gayret ediyoruz.” (Ö18.G)

“Benim çocuğum nasıl, nasıl gidiyor hocam ya da işte iyi veya kötü gidiyor gibi durumunu sorma amacıyla görüşüyoruz” (Ö12.M)

Araştırmaya katılan bir (%5) öğretmen kaynaştırma öğrencisinin aileleri ile çocuğun durumu için görüştiklerini belirtmişlerdir. Öğrencinin aile içerisinde

herhangi bir sorun yaşayıp yaşamadığı ile ilgili görüşüğünü ifade etmiştir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşüne yer verilmiştir:

“Öğrenci aile içerisinde bir şey mi yaşıyor diye bunun araştırmasını yaptım.”
(Ö5.İ)

4.9. Kaynaştırma Öğrencisi İle Problem Yaşadığında Kullanılan Çözüm Yöntemleri

Tablo 4.9. Kaynaştırma Öğrencisi İle Problem Yaşadığında Kullanılan Çözüm Yöntemleri İle İlgili Alt Temalar

Alt Temalar	N	%
Kaynaştırma Öğrencisi İle Problem Yaşamayanlar	2	10
Kaynaştırma Öğrencisi İle Problem Yaşadığında Problemi Kendisi Çözenler	6	30
Kaynaştırma Öğrencisi İle Problem Yaşadığında Problemi Rehber Öğretmen İle Çözenler	4	20
Kaynaştırma Öğrencisi İle Problem Yaşadığında Problemi Sınıf Rehber Öğretmeni ve Rehber Öğretmen İle Çözenler	2	10
Kaynaştırma Öğrencisi İle Problem Yaşadığında Problemi Rehber Öğretmeni Ve Aile İle Çözenler	3	15
Kaynaştırma Öğrencisi İle Problem Yaşadığında Problemi Rehber Öğretmen ve İdare İle Çözenler	3	15
Toplam	20	100

Araştırmaya katılan iki (%10) öğretmen kaynaştırma öğrencisi ile problem yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler kaynaştırma öğrencisi ile problem yaşamadıklarını öyle bir problemimiz olmadı diye ifade etmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“ Kaynaştırma öğrencisiyle şimdiye kadar hiç problem yaşamadım.” (Ö11.M)

“Şuana kadar kaynaştırma öğrencimizle hiçbir problem yaşamadık, yani öyle bir problemimiz olmadı.”(Ö12.M)

Araştırmaya katılan altı (%30) öğretmen kaynaştırma öğrencisi ile problem yaşadıklarında problemi kendilerinin çözdüğünü belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmı kaynaştırma öğrencisi ile problem yaşamadıklarını yaşarsa da öncelikle kendi çözmeye çalışıp çözemese rehber öğretmenden yardım alacağını belirtmiştir. Bir kısım öğretmen de problem yaşadığında kendi yöntemleriyle ya da çocuğun durumuna göre davranarak kendisinin çözdüğünü ifade etmiştir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Bugüne kadar kaynaştırma öğrencisiyle bir problem yaşamadım. Yaşarsam da ilk etapta kendim çözmeye çalışırım. Çözemezsem özel eğitim öğretmenleriyle veya rehberlik servisinden yardım alırım”(Ö9.D)

“Kendim çözüyorum; o anda iyilikle veya işte gaza gelip bir şeyi algılayabilecek durumdaysa o yöntemi kullanıyoruz veya uyarı alması gerekiyorsa uyarı şeklinde yapıyoruz”(Ö14.T)

“Kaynaştırma öğrencisi ile pek fazla problem yaşamadım. Böyle bir problemle karşılaşırsam kendi bildiğim yollarla hallederim. Genellikle bir problem yaşamam çünkü hani benim belli bir standartlarım vardır. Öncelikle öğrencilerle iletişim sağlayarak neyin nasıl yapılacağını, ne tür yollar izleneceğini baştan söylerim”(Ö16.M)

Araştırmaya katılan dört (%20) öğretmen kaynaştırma öğrencisi ile problem yaşadıklarında problemi rehber öğretmenle çözdüklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmı kaynaştırma öğrencisi ile sorun yaşadıklarında rehber öğretmenden psikolojiden anladığı için yardım aldığını ifade etmiştir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Rehber öğretmen ile görüşüyorum. En azından o psikolojiden birazcık daha anlar diye” (Ö5.İ)

“Rehber öğretmenlere yönlendiriyoruz”(Ö7.M)

“Kaynaştırma öğrencisi ile sorun yaşıyorum sınıfta tuhaf sesler çıkartıyor. Rehber öğretmene gönderiyorum o da beş dakika içerisinde geri bana gönderiyor”(Ö17.D)

Araştırmaya katılan iki (%10) öğretmen kaynaştırma öğrencisi ile problem yaşadıklarında problemi sınıf rehber öğretmeni ve rehber öğretmen ile çözdüklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler kaynaştırma öğrencisi ile sorun yaşadığında ilk önce sınıf rehber öğretmeni ile çözmeye çalıştığını ikinci planda ise rehber öğretmenden yardım aldığını ifade etmiştir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Sınıf rehber öğretmeni ya da okuldaki rehberlik öğretmenimizle görüşüyoruz.”(Ö8.İ)

“Genellikle ilk başta gittiğim sınıf öğretmeni oluyor daha sonra kendi sınıfımda ise eğer rehberlik servisinden yardım alıyorum ikinci planda da rehberlik servisi oluyor .” (Ö10.T)

Araştırmaya katılan üç (%15) öğretmen kaynaştırma öğrencisi ile problem yaşadıklarında problemi rehber öğretmeni ve aileler ile çözdüklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler kaynaştırma öğrencisi ile problem yaşadığında rehber öğretmen ile çözmeye çalıştığını çözemese aile ile görüşüp problemi çözdüğünü ifade etmiştir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Velisi haberdar ediliyor rehberlik servisinden yardım alıyoruz.”(Ö6.T)

“Daha çok rehber öğretmenimizle ve velisi ile görüşüyoruz”(Ö19.S)

“Şu anda bir sıkıntı yaşamadım. Herhangi bir sıkıntı olduğunda problem olduğunda önce rehber öğretmene gidiyorum. Rehber öğretmeni ile bir sonuca varamazsak ailesine başvuruyoruz.”(Ö4.M)

Araştırmaya katılan üç (%15) öğretmen kaynaştırma öğrencisi ile problem yaşadıklarında problemi rehber öğretmeni ve idare ile çözdüklerini belirtmişlerdir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin bir kısmı kaynaştırma öğrencisi ile problem yaşadığında müdür veya müdür yardımcılarında yardım almaya çalıştığını daha

sonra rehber öğretmenden yardım aldığını ifade etmiştir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Kaynaştırma öğrencileri ile ilgili sorun yaşadığımda müdür beye veya müdür yardımcılara gidiyorum. Genellikle rehber öğretmene gidiyorum ama çözüm noktasında bir şey çözülmediğini görüyorum”(Ö15.T)

“Genellikle rehber öğretmene gidiyorum zaman zaman idareye gidiyorum ama daha çok rehber öğretmene gidiyorum bunlarla birlikte problemi çözmeye çalışıyoruz.” (Ö20.MZ)

4.10. Mevcut Kaynaştırma Eğitiminin Daha Nitelikli Olması İçin Yapılması Gerekenler

Tablo 4.10. Mevcut Kaynaştırma Eğitiminin Daha Nitelikli Olması İçin Yapılması Gerekenler İle İlgili Alt Temalar

Alt Temalar	N	%
Destek Eğitim Odasının Faydalı Olacağını Düşünenler	2	10
Sınıf Mevcutlarının Azaltılmasının Faydalı Olacağını Düşünenler	5	25
Özel Sınıflarda Bireysel Eğitim İle Faydalı Olacağını Düşünenler	8	40
Farklı Görüş Bildirenler	5	25
Toplam	20	100

Araştırmaya katılan iki (%10) öğretmen destek eğitim odasının faydalı olacağını belirtmişlerdir. Kaynaştırmanın daha nitelikli olması için öğrenci ile bireysel çalışılacağı için destek eğitim odasının olması gerektiğini belirtmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Destek eğitim odası olması lazım hem onlar için hem diğer öğrenciler için. Çocukların haftada hemen hemen tüm derslerden alması lazım.” (Ö3.F)

“Mevcut kaynaştırma eğitiminde öncelikle çocukların bazı derslerde özellikle destek eğitimine mutlaka ihtiyaçları var. Bazı derslerde bazı konularda destek eğitim odasına alınıp orada ilgilenilip ama kaynaştırma açısından düşündüğümüz zamanda eğitim öğretimlerine bazı durumlarda da normal sınıflarda devam etmelerinde fayda var diye düşünüyorum” (Ö9.D)

Araştırmaya katılan beş (%25) öğretmen sınıf mevcutlarının azaltılmasının faydalı olacağını belirtmişlerdir. Çalışmaya katılan öğretmenler sınıf mevcutlarının kalabalık olmasından dolayı kaynaştırma öğrencileri ile bireysel çalışmanın zor olduğunu kaynaştırma öğrencilerine vakit ayrılabilirse kaynaştırma eğitiminin daha nitelikli olacağını belirtmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Öncelikle sınıf mevcutlarının azaltılması gerekiyor. Bizim elimize verilen BEP planlarıyla değil de uygulamaya geçilmesi gerektiğini düşünüyorum. Ailelerle birebir belki evlerine gidip bir ev ziyareti yapılabilir” (Ö4.M)

“Mevcut kaynaştırma eğitiminin daha nitelikli olabilmesi için kaynaştırma öğrencilerinin sınıfta fazla olmaması gerekiyor. En fazla bir kişi çünkü ikiye çıkarsa bu ki çıkmış sınıflarım var bu sefer çok zorlanıyoruz. Eğer kaynaştırma öğrencisi olacaksa bu bir kişi olmalı ve kaynaştırma haricinde de bu öğrencilerin eğitim almasını gerektiğini düşünüyorum.” (Ö5.İ)

“Daha nitelikli olması, bir kere kalabalık sınıflarda kaynaştırma öğrencisinin olması hiç verimli değil. Çünkü o çocuklar araya kaynayıp gidiyorlar gerçekten hiç bir şey yapamıyoruz. Onunla birebir çalışmak gerekiyor diye düşünüyorum” (Ö7.M)

“Kaynaştırma öğrencileri kalabalık içinde kayboluyorlar, daha nitelikli sağlayacak bir ortam şuan için mümkün değil. Sınıf mevcudunun az olduğu sınıflarda kaynaştırma öğrencilerine belki vakit ayrılabilir. Kalabalık sınıfta kaynaştırma öğrencilerine yeterince vakit ayıramıyoruz” (Ö11.M)

Araştırmaya katılan sekiz (%40) öğretmen özel sınıflarda bireysel eğitimle ilgili faydalı olacağını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmı kaynaştırma öğrencisinin seviyesine göre özel sınıflarda birebir eğitim verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmı ise özel bir sınıfta akademik dersleri almaları diğer

zamanlarda normal sınıfta sosyalleşmelerinin daha etkili olacağını ifade etmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Gruplandırma yapılabilir zaten sınıflara dağılımı iyi en fazla bir ya da iki öğrenci var. Hiç bir gelişme katedemeyen öğrenciler için belli düzeylerin bir araya getirilip özel eğitim gibi bir ders almaları bence daha verimli olur” (Ö1.İ)

“Bu öğrencilerle ayrı bir grup olarak ya da bireysel olarak tek tek ilgilenilmesi gerekiyor. Ya da düzeyleri aynı olan öğrencilerin üç beş kişilik gruplar halinde eğitim alması faydalı olabilir.”(Ö8.İ)

“Kaynaştırma öğrencilerine ayrı bir sınıf açılması gerekiyor. Sosyalleşmeleri için aldıkları dersin yarısını normal sınıflarında girsinler ama diğer yarısında ayrı, özel sınıflarda girsinler. Gerekirse bire bir ayrıyeten ders almaları gerektiğini düşünüyorum.”(Ö13.İ)

“Sınıfa uyum sağlamış olan öğrencilerin sınıfta kalmasında ve kaynaştırma eğitiminin bu şekilde devam etmesinde bir sakınca görmüyorum. Ama kendisine ve sınıftaki arkadaşlarına ders işletmeme noktasında zarar veren, olumsuz etkisi yapan öğrencilerin kesinlikle birebir eğitim alması gerektiğini düşünüyorum.”(Ö17.D)

Çalışmaya katılan beş (%25) öğretmen mevcut kaynaştırma eğitiminin daha nitelikli olması için farklı görüş bildirmişlerdir. Bir kısım öğretmen haftanın belli günlerinde birebir eğitim alabilecekleri bir okulda eğitim almalarını diğer günlerde ise kendi okullarında normal gelişim gösteren öğrencilerle eğitim almaları gerektiğini ifade etmişlerdir. Bir kısım öğretmen ise dersleri daha basite indirerek öğrencinin seviyesine uygun hale getirilerek ve raporlar doğru verilerek kaynaştırma eğitiminin niteliğinin arttırılabileceğini ifade etmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Öğrencilerin kaynaştırma eğitim sürelerinin kısaltılması gerekiyor. Haftada iki gün gibi. Bu arada kendilerine ait daha birebir ilgilenilebilecek bir okulda eğitim alırlar. Haftanın belli günleri de burada kendi yaşlılarıyla beraber bir arada olabilirler. Eksiklerini fazlalıklarını kontrol etmek belki daha kolay olabilir” (Ö2.T.T)

“Onlara ayrı bir okul, ayrı bir eğitim bölgesinde ders verilmesi gerekiyor. Burada eğitim diğer çocukların arasında olmuyor. Hafif düzey hissedilmeyecek

derecede olan öğrenciler okula kaynaştırılabilir ama belli bir seviyenin üzerindeki çocukların eğitiminde ister istemez bazı sıkıntılar oluyor” (Ö12.M)

“Belli dersleri bir öğretmen basite indirerek onlara anlatıp, diğer öğrencilerin seviyesine getirmeye çalışmalı diye düşünüyorum. Veli işbirliği ile de olabilir diye düşünüyorum” (Ö15.T)

“Raporlar doğru verilerek sağlanabilir. Düzeyleri iyi ölçülerek. Raporlar düzgün çıkarsa kaynaştırma, özel eğitim ayrımı sağlanırsa eğitimin faydalı olacağını düşünüyorum” (Ö14.T)

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Bu bölüm araştırma bulgularındaki tema ve alt temaların tartışması ve literatürle karşılaştırılmasını içermektedir.

Araştırmanın amacı ortaokulda görev yapan farklı branştaki öğretmenlerin kaynaştırma eğitime yönelik görüşlerini belirlemektir. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin kaynaştırma eğitiminin daha nitelikli olması için sınıf mevcutlarının azaltılması, öğrencilerin bireysel sınıflarda birebir eğitim alması, destek eğitim odasının daha etkin kullanması ve değerlendirmenin daha etkin yapılması gibi görüşlere sahip olduğuna ulaşılmıştır.

Kaynaştırmanın ne olduğu sorulduğunda öğretmenlerin birçoğu düzey olarak akranlarından düşük seviyede olan öğrencilerin normal gelişim gösteren öğrencilerle bir arada eğitim alması olarak tanımlamıştır. Öğretmenlerin çoğu kaynaştırma uygulamasını kaynaştırma öğrencisinin sosyalleşmesi olarak gördüklerini, akademik olarak öğrenciye herhangi bir katkısının olmadığını ifade etmişlerdir. Bu durum kaynaştırma eğitiminin ülkemizde tam anlamıyla etkin olarak yapılamadığını göstermektedir.

Araştırmada öğretmenler kaynaştırma eğitiminin kaynaştırma öğrencisi açısından etkisini genellikle olumsuz bulduklarını ifade etmişlerdir. Buna sebep olarak da kaynaştırma öğrencisinin düzeyinden dolayı sınıfa uyum sağlayamamasını belirtmişlerdir. Bu durum öğretmenlerin kaynaştırma öğrencisinin sınıfa uyumu için herhangi bir düzenleme yapmadıklarını göstermektedir. Sönmez (2017) araştırmasında kaynaştırma öğrencilerinin sosyalleşmesinin önemli olduğunu fakat akademik anlamda seviyelerine uygun eğitim almamalarının olumsuz bir durum teşkil ettiğini belirtmektedir. Buna bağlı olarak özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin normal eğitim alan öğrencilerle aynı koşullarda eğitim almaları aralarındaki iletişim ve öğrenme durumlarının gelişimine, öğrenme ortamlarına maksimum oranda uyum sağlamalarında, kendilerini ifade etme yetilerini kazanmada ve normal bir bireye ait olan edinimleri kazanmalarında kaynaştırma eğitimi önemli bir etkiye sahiptir.

Öğretmenler kaynaştırma öğrencisinin akademik olarak seviyesine uygun eğitim alamamasının nedeni olarak sınıfların kalabalık olmasını ve öğrenci için bireysel zaman ayıramadıklarını belirtmişlerdir. Kern (2006) araştırmasında kalabalık sınıf ortamlarının özel eğitime ihtiyacı olan ve normal gelişim gösteren bireyler arasında mevcut sınıf ortamındaki eğitimin işleyişini olumsuz yönde etkileyebileceğini belirtmiş ve bu durumun öğretmenin ders işleyişinde de sıkıntılara sebebiyet vereceğinin önemini vurgulamıştır. Bu da öğretmenlerin ders içeriğini kaynaştırma öğrencisinin seviyesine uygun oluşturmadıklarını göstermektedir. Kern (2006) araştırmasında aynı zamanda ders içeriğinin öğrencilerin seviyelerine en uygun nitelikte hazırlanması ve sunulması gerektiği sonucuna varmıştır.

Öğretmenlerin birçoğu kaynaştırma eğitiminin eğitim öğretim sürecinde normal gelişim gösteren öğrenciler açısından olumsuz olduğunu belirtmişlerdir. Buna sebep olarak da kaynaştırma öğrencisinin davranış bozukluğunun olduğunu belirtmişlerdir. Bu durumda öğretmenlerin kaynaştırma öğrencisi için davranış değiştirme yönetimini kullanmadıkları görülmektedir. Öğretmenler kaynaştırma öğrencilerinin sınıftaki uyumunun düzeyine göre değiştiğini ifade etmişlerdir. Angelides, Stylianou ve Gibbs (2006) araştırmalarında örgün eğitim veren okullarda eğitim ortamlarını sınıftaki uyumla bağlantılı olduğunu, özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin eğitim durumlarının ve eğitim eksikliklerinin iyi derecede saptanması gerektiği sonucuna varmışlardır.

Araştırmada öğretmenlerin çoğu kaynaştırma eğitimini planlama ve uygulama sürecinde RAM ile iletişimi yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir. Buna sebep olarak da iletişim şeklinin sadece matbu evrak doldurma olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin RAM'dan beklentisinin öğrenciye yönelik müfredat hazırlama, planlama ile ilgili destek olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durum RAM'ın öğretmenlere kaynaştırma uygulama sürecinde plan, program hazırlamaya yönelik hizmet içi eğitim vermesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Öğretmenlerin büyük bir kısmı kaynaştırma öğrencileri için sınıfta oturma düzeni ile ilgili değişiklik yaptıklarını belirtmişlerdir. Sadece ön sıraya oturma kaynaştırma öğrencisi için yeterli bir düzenleme değildir. Planlama ve müfredatta uyarılama yapan öğretmen sayısı ise oldukça azdır. Bu durum öğretmenlerin

kaynaştırma öğrencileri için gerekli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmadıklarını da göstermektedir. MacFarlane ve Woolfson (2013) araştırmalarında öğretmen tutum ve davranışlarının incelenmesinin ve uygun öğretim ve teknikten faydalanma eğilimlerinin belirlenmesinin eğitime önemli oranda katkılar sağlandığını ve profesyonel anlamda seviye katedildiğinin önemine dikkat çekmişlerdir. Bir kısım öğretmen ise sınıfta kaynaştırma öğrencisi için herhangi bir düzenleme yapmadığını belirtmiştir. Bu durumun kaynaştırma öğrencilerinin akademik gelişimini engellediği sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Araştırmada öğretmenlerin bir kısmı BEP'leri yaparken rehber öğretmenden yardım aldığını belirtmiştir. Bu durum araştırmaya katılan öğretmenlerin belli bir kısmının BEP planı yapmada yeterli bilgi sahibi olmadığını göstermektedir. Öğretmenlerin birçoğu ise BEP planını kendisinin hazırladığını ifade etmiştir. Bu sonuç öğretmenlerin kaynaştırma öğrencisi için BEP hazırlamada daha fazla yeterliliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu kaynaştırma öğrencisi için hedef belirlerken öğrencinin düzeyine göre hedef seçtiğini ifade etmiştir. Bu durum öğretmenlerin kaynaştırma öğrencisinin bireysel özelliklerini dikkate aldığını ve ona göre planlama yaptığını göstermektedir. Bir kısım öğretmen ise hedef seçerken branşlarının kazanımlarına ve öğrencinin o dersin kazanımlarından hangisini yapabilecek seviyede olduğuna dikkat ettiğini belirtmiştir. Bu bulgu öğretmenlerin kaynaştırma öğrencisi için hedef belirlerken öğrencinin başarısını arttırmaya yönelik bir planlama yaptığını göstermektedir. Gün Şahin ve Gürbüz (2016) araştırmalarında her bireyin özel olduğunu ve öğrencilerin kendilerini diğer bireyler gibi özel hissetmeye ihtiyaç duyduklarını ve onlarla eşit olmayı istediklerini belirtmişlerdir. Buna bağlı olarak kendilerini değerli ve özel hisseden bireylerin bu tür sınıf ortamlarında aktivite katılım oranları artmış ve aktiviteler saygı ortamında sürdürülmüştür.

Araştırmada öğretmenlerin bir kısmı ailelerle hiç görüşmediğini ya da nadir görüştüğünü ifade etmiştir. Bu sonuç öğretmen ve aile arasında yeterli bilgi alışverişinin olmadığını göstermektedir. Bir kısım öğretmen ise kaynaştırma öğrencisi rehberlik yaptığı sınıfta ise daha çok görüşme yaptığını ifade etmiştir. Bu durum öğretmenlerin sınıf rehber öğretmeni olmasının öğrenciyi benimseyip

ilgilenmesinde etken olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu veli okula gelirse görüştüğünü ifade etmiştir. Bu bulgu da aile ve öğretmen arasında iletişim kopukluğu olduğunu, ailenin öğrenci ile yeterince ilgilenmediğini göstermektedir. Öğretmenlerin bir kısmı ise aile ile öğrenci ile ilgili şikâyet ya da sıkıntı olursa görüştüğünü ifade etmiştir. Bu durum kaynaştırma öğrencisinin sınıfa oryantasyonunun yeterince sağlanamadığını göstermektedir.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu kaynaştırma öğrencisi ile ilgili bir problem yaşadığında problemi kendisinin çözdüğünü ifade etmiştir. Öğretmenler genelde çözüm için öğrenciyi motive etme, ödüllendirme, sınıf kuralları koyma gibi yöntemleri kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu durum öğretmenlerin kullandığı geleneksel yöntemlerdendir. Kaynaştırma öğrencisinin seviyesi düşükse bu yöntemler bir süre sonra etkisinin kaybolmasına ve problemin tekrar ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Öğretmenlerin bir kısmı problemi çözmek için rehber öğretmenden yardım aldığını ifade ederken, bir kısmı sınıf rehber öğretmeni ve rehber öğretmenden yardım aldığını belirtmiştir. Öğretmenlerden bazıları ise problemi çözmek için rehber öğretmen ve aile ile iletişim kurduğunu ifade ederken, bir kısmı da problemi çözmek için rehber öğretmen ve idare ile iletişim kurduğunu belirtmiştir. Bu bulgular öğretmenlerin kaynaştırma öğrencisi ile problem yaşadığında farklı kişilerden yardım aldığını göstermektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun rehber öğretmenden yardım aldığı görülmektedir. Bu durum kaynaştırmanın başarılı olabilmesi için okullarda rehber öğretmene daha fazla ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Araştırmada öğretmenlerin çoğunluğu mevcut kaynaştırma eğitiminin daha nitelikli olması için sınıf mevcutlarının azaltılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Kalabalık sınıflarda kaynaştırma öğrencisi için vakit ayrılmadığı için yapılan eğitimin yetersiz kaldığı görülmektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu özel sınıflarda, bireysel eğitimle kaynaştırmanın niteliğinin artırılabilirliğini belirtmiştir. Bu bulgu öğretmenlerin kaynaştırma eğitiminin niteliğini düşüreceği gibi tam tersi kaynaştırmanın olması gereken kriterlerine de aykırı bir durumdur. Gün Şahin ve Gürbüz (2016) araştırmalarında kaynaştırmanın niteliğinin artırılması eğitim ortamlarında özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin kendilerini özel hissetmelerine ve

eğitim ortamlarına daha verimli bir şekilde katılmalarına olanak sağladığını belirtmektedirler. Öğretmenlerin birçoğu kaynaştırma eğitiminin niteliğinin arttırılması için destek eğitim odasının kullanılması gerektiğini belirtmiştir. Bu durum okullarda destek eğitim odasının aktif kullanılmadığını göstermektedir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulguları sonucunda elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlar doğrultusunda sunulan öneriler bulunmaktadır.

6.1.Sonuç

Mevcut araştırmada dokuz farklı branşta 20 öğretmen ile görüşme yapılmıştır. Veriler nitel veri toplama yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme formu ile gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlere açık uçlu dokuz soru sorulmuştur. Katılımcı öğretmenlerle soru cevap şeklinde röportaj yapılmış, cevaplar ses kayıt cihazı aracılığıyla kayıt altına alınmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen veriler içerik analizi ile kodlama yapılarak kategoriler belirlenmiştir. Elde edilen başlıklar araştırmanın ana temalarını, alt başlıklar ise alt temalarını oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin kaynaştırmayı akademik düzey olarak akranlarından düşük seviyede olan öğrencilerin akranları ile aynı sınıf ortamında sosyalleşmesi olarak gördükleri sonucuna varılmıştır. Öğretmenlerin genel anlamda kaynaştırma eğitimi konusunda bilgi sahibi olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin kaynaştırma eğitiminin eğitim öğretim sürecinde kaynaştırma öğrencisi açısından etkilerini olumlu bulduklarını ve kaynaştırma öğrencisinin hayattan kopmadan akranları ile eğitim almaları gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bir kısmı kaynaştırma eğitiminin eğitim öğretim sürecinde kaynaştırma öğrencisi açısından etkilerini öğrencinin kendini eksik ve farklı hissetmesine neden olduğu için olumsuz bulduğunu ifade etmiştir. Bir grup öğretmenin ise kaynaştırma eğitiminin eğitim öğretim sürecinde kaynaştırma öğrencisi açısından etkilerini sosyalleşmesi açısından olumlu, akademik anlamda seviyesine uygun eğitim alamadığı için olumsuz bulduğunu belirtmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerden birçoğunun kaynaştırma eğitiminin eğitim öğretim sürecinde normal gelişim gösteren öğrenciler açısından etkilerini olumsuz bulmalarının nedeni olarak kaynaştırma öğrencisinin davranış bozukluğu ve seviye

farkı nedeniyle sınıf içi düzeni bozması olarak ifade ettikleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimini normal gelişim gösteren öğrenciler tarafından empati kurmaları yönüyle olumlu, sınıf içi davranış bozukluklarından dolayı normal gelişim gösteren öğrencilerin ders motivasyonlarını bozduğu için olumsuz görmüşlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu kaynaştırma eğitimini planlama ve uygulama sürecinde RAM ile iletişimin sadece matbu evrak doldurma şeklinde olduğu için olumsuz olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin okulda rehber öğretmen ile daha fazla iletişim halinde oldukları saptanmıştır.

Araştırmada öğretmenlerin büyük çoğunluğunun sınıfta oturma düzeni ile ilgili değişiklik yaptığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencisini ön sıralara ve yanına yardımcı olabilecek öğrencilerle oturtmaya özen gösterdiği saptanmıştır. Öğretmenlerin bir kısmının öğrenci için planlamada düzenleme yaptığı, öğrenci için BEP planı hazırladığı ve seviyesine uygun sınav hazırladığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin bir kısmının müfredatta öğrencinin seviyesine göre düzenleme yaptığı belirlenmiş, bu düzenlemelerin öğrencinin algı ve yeteneklerine uygun ders içeriği hazırlama ve uygulama olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun kaynaştırma öğrencisi için BEP'i kendisinin yaptığı belirlenmiş, BEP hazırlarken çocuğun düzeyi, ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate aldıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin bir kısmının ise BEP hazırlarken rehber öğretmenden yardım aldıkları belirlenmiştir. Araştırmada öğretmenlerin büyük çoğunluğunun hedef seçerken öğrencinin düzeyine göre hareket ettiği görülmüştür. Bir kısım öğretmenin ise ders kazanımı ve öğrencinin düzeyini dikkate aldığı tespit edilmiştir. Sınırlı sayıda öğretmenin ise RAM'dan gelen bilgilere göre hedef seçtiği belirlenmiştir.

Öğretmenlerin bir kısmı ailelerle hiç iletişim kurmadığını ifade ederken, buna sebep olarak rehber öğretmenin aileler ile iletişim halinde olmasını yeterli görmelerinin neden olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bir kısmının özellikle sınıf rehber öğretmeni ise kaynaştırma öğrencisinin ailesi ile sıklıkla görüştüğü belirlenmiştir. Öğretmenlerin belli bir kısmının ise şikayet ve sıkıntı olunca aileler ile görüştüğü belirlenmiştir. Öğretmenlerin bir kısmı ise

ailelerle öğrencinin sınıf içi durumu, akademik düzeyi ve aile içi iletişim ile ilgili görüştüğü saptanmıştır.

Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencisi ile problem yaşadıklarında sorunu çözmek için farklı kişilerle iletişime geçtikleri saptanmıştır. Sınırlı sayıda öğretmenin öğrenci ile problem yaşamadığı belirlenmiş olup, birçoğunun ise problem yaşadığında kendisinin bu sorunu çözdüğü tespit edilmiştir. Bazı öğretmenler problem yaşadığında sınıf, okul rehber öğretmeni ve aile ile problemi çözmeye çalıştığı belirlenmiş, bir kısım öğretmenin ise rehber öğretmen ve idare ile sorunu çözdüğü saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin bir kısmı kaynaştırma eğitiminin daha nitelikli olması için destek eğitim sınıfının daha verimli olacağı görüşünü benimsedikleri saptanmıştır. Birçok öğretmen ise kaynaştırmanın başarılı olması için sınıf mevcutlarının azaltılması gerektiğini savunduğu saptanmıştır. Bazı öğretmenler ise bireysel ya da grup eğitimi yapılması gerektiği görüşünderken, ayrı bir sınıf veya okulun öğrenciler için daha faydalı olacağı fikrinde olan öğretmenler de bulunmaktadır.

Araştırmada öğretmenlerin büyük bir kısmının kaynaştırma uygulamasına yönelik olumsuz fikre sahip olduğu saptanmıştır. Buna neden olarak sınıf mevcutlarının çok kalabalık olması, kaynaştırma uygulamasına yönelik herhangi bir eğitim almamış olmaları ve ülkemizde kaynaştırma uygulamasının yeterince sistemli bir şekilde oluşturulamamış olması kanaatine varılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun kaynaştırma eğitimi ile ilgili lisans düzeyinde herhangi bir eğitim almadığı belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin hizmet içi eğitime de katılmadığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi konusunda yeterliliklerini arttırmak için herhangi bir çalışmaya katılmadıkları için kaynaştırma uygulamalarını benimsemedikleri düşünülmektedir. Bu sonuç doğrultusunda öğretmenlere verilecek hizmetiçi eğitimlerde öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarına yönelik neden olumsuz yargıya sahip olduğu tespit edilip bu eksikliğe yönelik hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin planlanması gerektiği düşünülmektedir.

6.2.Öneriler

Araştırmanın planlanması ve sonuçlanmasına kadarki geçen sürede karşılaşılan sorunlar ve ilgili literatür incelemesi sonuçları dikkate alındığında uygulamaya ve ileride yapılacak araştırmalara yönelik öneriler şu şekilde sıralanmaktadır:

6.2.1.Uygulamaya Yönelik Öneriler

1- Öğretmenlere kaynaştırma öğrencilerinin ilgi, ihtiyaç ve özellikleri ile ilgili bilgi eksikliğinin giderilmesine yönelik hizmet içi eğitimler verilmelidir.

2- Kaynaştırma eğitiminin daha etkin olabilmesi için okullarda sınıf mevcutlarının daha uygun hale getirilmesi sağlanmalıdır.

3-Okul idaresi, bütün öğretmenler, çalışan personel kaynaştırma uygulamasına yönelik eğitime tabi tutulabilir.

4-Normal gelişim gösteren öğrencilerin kaynaştırma öğrencisine yönelik bilgilendirilme yapılarak öğrencilerin sosyal uyumu sağlanmalıdır.

5- Okul ve sınıfların fiziki şartları kaynaştırma uygulamasına uygun olacak şekilde düzenlenmelidir.

6- Kaynaştırma öğrencilerinin ailelerine, öğretmen ve okul personeli ile işbirliğine girebilmesi yeterli destek sağlanmalıdır.

7- Öğretmen ve normal gelişim gösteren öğrencilerin ailelerine engellilere olumlu tutum geliştirmeye yönelik eğitimlerin verilmesi sağlanmalıdır.

8- Kaynaştırma öğrencilerine sosyal uyum ve olumlu davranış kazandırmaya yönelik eğitim verilmesi sağlanmalıdır.

9- Kaynaştırmaya yönelik yasal düzenlemeler ile ilgili okul idaresi, öğretmenler ve tüm personel bilgilendirilmelidir.

10- Kaynaştırma uygulamalarında kullanılmak üzere öğretim düzenlemeleri yapılmalıdır.

11-Kaynaştırma öğrencilerinin ailelerine aile eğitimi seminerleri aracılığıyla genel ve yasal hakları konusunda bilgilendirme yapılmalıdır.

6.2.2.İleride Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

1-Araştırma ortaokulda çalışan farklı branşların kaynaştırmaya yönelik görüşlerini belirlemeye yönelik yapıldı, ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlere yönelik yapılabilir.

2-Normal gelişim gösteren öğrencilerin ailelerin kaynaştırmaya olan tutumlarına yönelik olabilir.

3- Araştırma nitel bir araştırma olarak yapıldı. Nicel araştırma olarak yapılabilir.

4-Araştırma kaynaştırma uygulamaları ile ilgili okul idaresi, öğretmenler ve ailelerin görüşlerine yönelik yapılabilir.

5.Araştırma öğretmenlere; kaynaştırma öğrencilerinin özellikleri ve yapılması gereken eğitim öğretim düzenlemeleri ile ilgili eğitim verilerek önceki bilgi düzeyi ve eğitim sonrası bilgi değişikliğini karşılaştırmaya yönelik yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Abbasoğlu, S. (2016). “Özel Eğitim Ve Kaynaştırma Eğitimi Uygulanan İlkokullarda Özel Eğitim Hizmetlerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kıbrıs.
- Ainscow, M. (2005). Developing inclusive education systems: what are the levers for change?. *Journal of educational change*, 6(2), 109-124.DOI 10.1007/s10833-005-1298-4
- Alver, B., Bozgeyikli, H., & Işıklar, A. (2011). Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı Öğrencilerinin Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1).
- Angelides, P., Stylianou, T., & Gibbs, P. (2006). Preparing teachers for inclusive education in Cyprus. *Teaching and teacher education*, 22(4), 513-522.
- Aral, N. & Gürsoy, F. (2009). *Özel Eğitim Gerektiren Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Atbaşı, Z. (2018). *Özel eğitimde yerleştirme yaklaşımları ve en az sınırlandırılmış eğitim ortamı*. Mahmut Çitil (Ed.), *Özel Eğitimde Bütünleştirme* (s.223-239). Ankara: Vize Akademik.
- Atıcı, R. (2014). Kaynaştırma Öğrencilerinin Okul Hayatında Yaşadığı Zorluklar. *Electronic Turkish Studies*, 9(5).279-291.
- Babacan, A. (2014). Anasınıflarında Yapılan Kaynaştırma Uygulamalarının Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Battal, İbrahim. (2007). *Sınıf Öğretmenlerinin ve Branş Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Yeterliliklerinin değerlendirilmesi*, TC Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar.
- Batu, S.& Kırcaali-İftar, G. (2005). *Kaynaştırma*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Blecker, N. S. & Boakes, N. J. (2010). Creating a learning environment for all children: are teachers able and willing?. *International Journal of Inclusive Education*, 14(5), 435-447. doi:10.1080/13603110802504937
- Bogdan, R. C., & Biklen, S. K. (2007). Research for education: An introduction to theories and methods. *Boston, MA: Allen and Bacon*.
- Cankaya, Ö. (2010). *İlköğretim I. Kademedeki Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarının Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Choi, E. (2010). *A case study of an early childhood inclusive program: Teacher professional development and collaboration* (Doctoral dissertation). Retrieved from <https://etda.libraries.psu.edu/paper/11256>

- Clarke, V., & Braun, V. (2013). Teaching thematic analysis: Overcoming challenges and developing strategies for effective learning. *The psychologist*, 26(2), 120-123.
- Çankaya, Ö. ve Korkmaz, İ. (2012). İlköğretim I. Kademe Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarının Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* Cilt 13, Sayı 1, Nisan, Sayfa 1-16
- Dalğar, G. (2011). *Okulöncesi Öğretmenlerinin ve Okulöncesi Öğretmen Adaylarının Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.
- Demir, M. (2014). Okulöncesi Dönemde Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Öğretmen Görüşleri (Trabzon İli Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demirel, Ö. (1987). Eğitim Terimleri Sözlüğü, Ankara.
- Doğu, M. B. (2017). *Okul öncesi eğitimde sınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar*, Tezsiz Yüksek Lisans Projesi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Eren, B. (2012). Müzik Eğitiminde Kaynaştırma Uygulamaları ve Orff-schulwerk. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 14-25.
- Friend, M. & Cook, L. (2000). *Interactions: Collaboration skills for school professionals*. New York: Longman.
- Gülyüz, B. (2014). *Sınıf Öğretmenlerinin ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Gülyüz, Ş. O. (2009). *Kaynaştırma eğitimine devam eden engelli öğrencilerin akranları ile ilişkilerinde karşılaştıkları sorunların değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Gümüşkaya, Ö. (2018). *Özel eğitimde yerleştirme yaklaşımları ve en az sınırlandırılmış eğitim ortamı*. Mahmut Çitil (Ed.), *Özel Eğitimde Bütünleştirme* (s.75-100). Ankara: Vize Akademik.
- Gün Şahin, Z., & Gürbüz, R. (2016). Kaynaştırma öğrencilerini eğiten ortaokul öğretmenlerinin yeterlikleri üzerine. *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 138-160. DOI: 10.17984/adyuebd.89881
- Güneş, Ö. A. (2016). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitiminde Yaşanan Sorunlara İlişkin Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Girne Amerikan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kıbrıs.
- Güzel, N. (2014). *Kaynaştırma Öğrencisi Olan İlköğretim Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Yaşadıkları Sorunlar (Beykoz İlçesi Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Hewitt, M. (1999). Inclusion from a general educator's perspective. *Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth*, 43(3), 133-134. doi: 10.1080/10459889909603315
- Kanat, H. (2015). *Kaynaştırma Öğrencisi Olan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yaptıkları Eğitim-Öğretim Faaliyetlerine İlişkin Görüş ve Önerileri*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karakoç, T. (2018). *Özel eğitimde yerleştirme yaklaşımları ve en az sınırlandırılmış eğitim ortamı*. Mahmut Çitil (Ed.), *Özel Eğitimde Bütünleştirme* (s.241-254). Ankara: Vize Akademik.
- Kargın, T. (2004). Kaynaştırma: tanımı, gelişimi ve ilkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 1-13.
- Kargın, T. (2007). Eğitsel değerlendirme ve bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama süreci. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 8(1), 1-16.
- Kavcar, C. (2002). Cumhuriyet döneminde dal öğretmeni yetiştirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2).
- Kaya, A.(2016). *Türkçe Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi ve Özel Gereksinimli Öğrencilere İlişkin Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Kaya, Ö. (2013). Özel eğitimde roller ve sorumluluklar. S. Vuran içinde, *Özel Eğitim*. Ankara: Maya Akademi.
- Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları Genelgesi, (2017). <http://altinoz.com.tr/wp-content/uploads/2017/09/meb-genelge-2017-28.pdf> (Erişim Tarihi:01.06.2019)
- Kern, E. (2006). *A Survey of teacher attitude regarding inclusive education within an urban school district*. (doctoral dissertation). Philadelphia College of Osteopathic Medicine Department of Psychology, Philadelphia, USA.
- Kırcaali İftar, G. (1998). Özel Eğitim, Eripek, S. (Ed.), Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1-14.
- Kovačević, J., & Maćešić-Petrović, D. (2012). Inclusive education–Empirical experience from Serbia. *International Journal of Educational Development*, 32(3), 463-470.
- Lindqvist G. & Nilholm C. (2013). Making schools inclusive? Educational leaders' views on how to work with children in need of special support. *International Journal of Inclusive Education*, 17(1), 95-110. doi: 10.1080/13603116.2011.580466
- MacFarlane, K., & Woolfson, L. M. (2013). Teacher attitudes and behavior toward the inclusion of children with social, emotional and behavioral difficulties in mainstream schools: An application of the theory of planned behavior. *Teaching and teacher education*, 29, 46-52.

- MEB. (2000). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB, (2010). *Okullarımızda Neden Niçin Nasıl Kaynaştırma-Yönetici, Öğretmen ve Aile Kılavuzu*, Aygül Ofset, Ankara.
- MEB, (2013). *Birlikte başarırız bütünleştirme kapsamında eğitim uygulamaları öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara. MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- MEB. (2017). “*Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları Genelgesi*” Özel Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- MEB, (2018). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği.
- Melekoğlu, M. A. (2018). Özel Eğitimde Yerleştirme Yaklaşımları Ve En Az Sınırlandırılmış Eğitim Ortamı. Mahmut Çitil (Ed.), *Özel Eğitimde Bütünleştirme* (s.21-38). Ankara: Vize Akademik.
- Mullings, S. E. (2011). *Full inclusion: The least restrictive environment*. Retrieved from gradworks.umi.com/3510927.pdf
- Nizamoglu, N. (2006). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarındaki yeterlilikleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Öz Güneş, A. (2016). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitiminde Yaşanan Sorunlara İlişkin Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Girne Amerikan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Girne.
- Özdemir, H. (2010). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamasına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. (2018b). T.C. Resmi Gazete, 30471,7 Temmuz 2018.
- Özkubat, U. (2018). *Özel eğitimde yerleştirme yaklaşımları ve en az sınırlandırılmış eğitim ortamı*. Mahmut Çitil (Ed.), *Özel Eğitimde Bütünleştirme* (s. 135-150). Ankara: Vize Akademik.
- Özkuloğlu, F. (2015). *Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Özel Gereksinimli Öğrencilerin Kaynaştırma Programlarına Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. Newbury Park, CA:Sage.
- Sanır, H. (2018). *Özel eğitimde yerleştirme yaklaşımları ve en az sınırlandırılmış eğitim ortamı*. Mahmut Çitil (Ed.), *Özel Eğitimde Bütünleştirme* (s. 117-133). Ankara: Vize Akademik.

- Saraç, T. & Çolak, A. (2012). Kaynaştırma Uygulamaları Sürecinde İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüş ve Önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13-28.
- Sarı, H. (2003). Özel Egitime Muhtaç Öğrencilerin Eğitimleriyle İlgili Çağdas Öneriler, Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Sarı, H. (2005). ‘Ağır ve Çok Engelli Öğrencilerin Kaynaştırılması _çin Stratejiler’ Ataman, A. (Ed.) (2005), Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Egitime Giriş, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 413-437.
- Schneider, F. J. (2005). *General education teacher recommendations for the inclusive education of students with special needs* (Doctoral dissertation) Retrieved from ProQuest Dissertations and Theses. (UMI No. 3179183).
- Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen yeterlilikleri ve mesleki gelişim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 58, 40-45.
- Sönmez, A. (2017). *Kaynaştırma Öğrencilerine Uygulanan Müzik Eğitimine İlişkin Müzik Öğretmenlerinin Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale.
- Sucuoğlu, B. (2004). Türkiye’de Kaynaştırma Uygulamaları: Yayınlar/Araştırmalar (1980-2005). *Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 15-23.
- Sucuoğlu, B. & Kargın, T. (2006). *İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları: Yaklaşımlar, Yöntemler, Teknikler*. İstanbul, Morpa Kültür Yayınları.
- Şahin, S. (2017). *İlköğretim Kaynaştırma Ortamlarında Eğitim Alan Özel Gereksinimli Öğrencilerin Veli ve Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarına Yönelik Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Şahsuvaroğlu, N. T. (2018). *Özel eğitimde yerleştirme yaklaşımları ve en az sınırlandırılmış eğitim ortamı*. Mahmut Çitil (Ed.), *Özel Eğitimde Bütünleştirme* (s.14-15). Ankara: Vize Akademik.
- Tabaklar, F. (2017). *Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarındaki Yeterliliklerinin Belirlenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Lefkoşa.
- Tezcan, Mahmut. (1994). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Zirve Ofset.
- Topçu, E. ve Katılmış, A. (2013). Yarı Zamanlı Kaynaştırma Eğitimi Alan Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Düşünceleri. *Sakarya University Journal of Education*, 48-81.
- Uysal, A. (1995). *Öğretmen ve okul yöneticilerin zihin engelli çocukların kaynaştırılmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Uysal, A. (2003). *Kaynaştırma Uygulaması Yapan Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşleri*. 13. Ulusal Eğitim Kongresi. Ankara: Kök Yayınevi.

- Ünal, F. (2010). *Kaynaştırma Uygulamasının Yapıldığı Sınıflardaki, Öğretmen, Normal Gelişim Gösteren Öğrenci ve Engelli Öğrenci Velilerinin Kaynaştırmaya Yönelik Tutumları*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Variş, F. (1991). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayını, 1991.
- Yazıcıoğlu, T. (2018). Kaynaştırma uygulamalarının tarihsel süreci ve Türkiye’de uygulanan kaynaştırma modelleri. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 8(1), 92-110.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (10.bs.). Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz E. (2015). *Bir İlkokuldaki Öğretmenlerin Kaynaştırma Uygulamaları Hakkındaki Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

EKLER**EK 1 - Milli Eğitim İzin Formu**

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 83688308-605.01-E.22324614
Konu: Araştırma İzni
(Ayşegül ÇETİNKOL SARI)

21.11.2018

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 13/11/2018 tarihli ve 48178250-300-E.16045 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Anabilim Dalı Özel Eğitim Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Ayşegül ÇETİNKOL SARI'nın "Türkiye'de Kaynaştırma Modeli İle Eğitim Alan Öğrencilerin Öğretmenlerinin Karşılaştığı Sorunların İncelenmesi" konulu araştırmasını uygulama talebi incelenmiştir.

Araştırmanın, Karatay Yaşar Doğu Ortaokulunda görevli öğretmenlere eğitim öğretimi aksatmamak kaydıyla uygulanmasında sakınca görülmemektedir. Araştırmacının, Müdürlüğümüze bağlı eğitim kurumlarındaki çalışmalarını 2018-2019 eğitim öğretim yılı içerisinde tamamlaması zorunludur. Araştırma kapsamında yürütülecek çalışmaların 2018-2019 eğitim öğretim yılında tamamlanmaması durumunda Müdürlüğümüzden tekrar izin alınması gerekmektedir.

Araştırmada Müdürlüğümüz tarafından onaylanarak gönderilen veri toplama araçları kullanılacak olup, araştırma sonucunun CD ortamında iki nüsha olarak Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve adı geçene tebliğini arz ederim.

Servet ALTUNTAŞ
İl Milli Eğitim Müdür V.

Ek:
1-Öğretmen Görüşme Formu (1 Sayfa)
2-Gözlem Formu (1 Sayfa)

Akçeşme Mah.Garaj Cad. No: 4 Karatay/KONYA
Elektronik Ağ: <http://konya.meb.gov.tr>
e-posta: istatistik42@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için : Abdurrahman KAYNAK - Şef
Ali Naci İŞİK VİHKİ
Tel: (0 332) 353 30 50 - Faks : (0 332) 351 59 40

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden: C6f9-098b-3355-977b-5a99 kodu ile teyit edilebilir.

EK 2 - Öğretmen Görüşme Formu

Sayın Öğretmenim,

Bu görüşme formu ile ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin kaynaştırma yoluyla eğitiminin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Hazırlanan formdaki sorulara vereceğiniz samimi yanıtlar çalışmaya önemli katkılar sağlayacak, sadece araştırmanın amacına yönelik olarak kullanılacak ve kesinlikle gizli kalacaktır. Katkılarınız için teşekkür eder, saygılar sunarım.

Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyetiniz: 1. Kadın () 2. Erkek ()

2. Branşınız ?

3. Meslekteki Kıdeminiz: 1-7 yıl () 8-14 yıl () 15-21 yıl () 22-28 yıl () 30 yıl ve üzeri ()

4. Okuttuğunuz Sınıf: 5. sınıf () 6. sınıf () 7. sınıf () 8. sınıf ()

5. Mezun Olduğunuz Fakülte:

1. () Eğitim Fakültesi

2. () Dört Yıllık Eğitim Yüksek Okulu

3. () İki Yıllık Eğitim Enstitüsü

4. () Fen Edebiyat Fakültesi

5. () Diğer (Lütfen Belirtiniz):.....

6. Lisans düzeyinde özel eğitim ve kaynaştırma uygulamalarına yönelik eğitim aldınız mı?

7. Kaynaştırma eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim durumunuz:

1. Aldım () 2. Almadım ()

8. Sizce kaynaştırma nedir?

9. Kaynaştırma eğitimini eğitim öğretim sürecindeki öğrenciler açısından nasıl buluyorsunuz?

10. Kaynaştırma eğitimini planlama ve uygulama sürecinde hangi kurumlar yada kişilerle iletişim sağlıyorsunuz?

11. Sınıfınızda kaynaştırma öğrencileri için neler yapıyorsunuz?

12. Kaynaştırma öğrencisi için BEP hazırlama sürecini anlatır mısınız?

13. Kaynaştırma öğrencilerinin aileleri ile olan iletişiminizi anlatır mısınız?

14. Mevcut kaynaştırma eğitiminin daha nitelikli olması sizce nasıl sağlanabilir?

EK - 3 Özgeçmiş**KİŞİSEL BİLGİLER**

Adı-Soyadı: Ayşegül ÇETİNKOL SARI

Uyruğu: Türkiye (T.C.)

Doğum Tarihi ve Yeri: 11/05/1983 - Karaman

Medeni Durumu: Evli

e-mail: gūlaysesari70@gmail.com

EĞİTİM

Yüksek Lisans: NEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü 2019

Lisans: NEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü 2011

Lise: Mesleki Açık Öğretim Lisesi 2007